

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Sára Němečková

**Autorská ilustrovaná kniha v tvorbě Petra
Nikla a Petra Síse a její mediální ohlas**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Sára Němečková**
Vedoucí práce: **PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

NĚMEČKOVÁ, Sára. *Autorská ilustrovaná kniha v tvorbě Petra Nikla a Petra Síše a její mediální ohlas*. Praha, 2015. 45 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Abstrakt

Práce se zabývá studií mediálního obrazu vybraných děl Petra Síše a Petra Nikla v českých, respektive amerických médiích. V případě Petra Síše se jedná o knihy *Tři zlaté klíče* a *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*, u Petra Nikla o knihy *Záhádky* a *Lingvistické pohádky*. Sekundární zájem byl kladen na mediální obraz autorské ilustrované knihy a literárních cen, udílených na území České republiky, například ceny Magnesia Litera či Zlatá stuha. K výzkumu byla použita kvalitativní analýza provedena na člancích získaných pomocí databáze Newton, v případě amerických médií pak pomocí internetového vyhledávače Google a internetových databází EBSCO a JSTOR. Překvapivým zjištěním vycházejícím z výzkumu bylo například, že více než periodika s dlouhodobým zaměřením na kulturu, se sledovanému tématu věnoval běžný denní tisk a mainstreamová periodika. Naopak se potvrdil předpoklad, že úspěch v oblasti literárních cen s sebou přináší také zvýšení mediálního zájmu o danou knihu.

Abstract

The thesis deals with the media reception of selected works by Peter Sis and Petr Nikl within the Czech and the American media. It is the books *The Three Golden Keys* and *The Wall: Growing Up Behind the Iron Curtain* by Peter Sis and the books *Záhádky* and *Linguistic Fairy Stories* by Petr Nikl. A secondary concern was given on the media image of the Czech authors' books and the literary awards that are awarded in the Czech republic, such as *Magnesia Litera* or the *Golden Ribbon*. A qualitative analysis was

used on the articles which were obtained through the Newton databases in the case of the Czech media. In case of the American media the articles were obtained through Google and the EBSCO and JSTOR databases. One of the surprising findings was that there was more focus put on the selected topic within the regular daily newspapers and the mainstream media, rather than within serials that are mainly focused on literature and culture. Also the hypothesis was confirmed that an author's success in the area of literary awards leads to an increase in the intensity of media reception.

Klíčová slova

Petr Nikl, Petr Sís, autorská ilustrovaná kniha, recenze, mediální ohlas, literární ceny

Keywords

Petr Nikl, Peter Sis, author's book, review, media reception, literary awards

Rozsah práce: 58 102 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. 5. 2015

Sára Němečková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doktorce Čeňkové za vlídný přístup během psaní bakalářské práce a za poskytnutí cenných rad a materiálů.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Němečková Sára

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2012

E-mail diplomantky/diplomanta:
sara.nemeckova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:
Mediální a komunikační studia / kombinovaná

Předpokládaný název práce v češtině:

Autorská ilustrovaná kniha v tvorbě Petra Nikla a Petra Síse a její mediální ohlas

Předpokládaný název práce v angličtině:

Author's Book in the Works of Petr Nikl and Petr Sís and its Media Response

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2014/15

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Práce by se měla věnovat charakteristice žánru autorské ilustrované knihy se zaměřením na dva české autory: Petra Nikla a Petra Síse. V jednotlivých kapitolách bude analyzována jejich tvorba a vybraná díla. Část práce se bude věnovat také mediálnímu obrazu autorské ilustrované knihy v České republice, se zaměřením na ocenění Nejkrásnější kniha a Zlatá stuha, které je každoročně udělováno a kde autorská ilustrovaná kniha často figuruje. Představím také mediální obraz dvou představovaných autorů a jejich tvorby.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

- 1) Pojem autorská ilustrovaná kniha – vymezení pojmu, stručný historický přehled
- 2) Česká autorská kniha – tradice, autoři
- 3) Petr Nikl – stručná biografie autora, tvorby, zaměření na dva vybrané tituly
- 4) Petr Sís - stručná biografie autora, popis jeho tvorby, zaměření na dva vybrané tituly
- 5) Mediální obraz autorské ilustrované knihy – především cena Nejkrásnější kniha a Zlatá stuha se zaměřením na vybraná díla Petra Nikla a Petra Síse

Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Mediální ohlasy v těchto tištěných periodících:

Mladá fronta DNES

Lidové noviny

Literární noviny

Art + Antiques

Esprit

Reflex

Host

Tvar

Respekt

A2

Zlatý máj

Webové stránky:

Oficiální webová stránka Petra Nikla. Dostupné z: <http://www.petrnikl.cz/>

Oficiální webová stránka Petra Síse. Dostupné z: <http://www.petersis.com/>

Webová stránka nakladatelství Meander. Dostupné z: <http://www.meander.cz>

Webová stránka České sekce Mezinárodního sdružení pro dětskou knihu. Dostupné z: <http://www.ibby.cz/>

Internetové noviny Grapheion. Dostupné z: <http://www.grapheion.cz/>

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní a kvantitativní analýza mediálního obsahu výše zmíněných představovaných autorů a jejich děl a autorské ilustrované knihy především na příkladu cen Nejkrásnější kniha a Zlatá stuha.

Využití děl autorů k analýze a představení jejich tvorby.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

ČEŇKOVÁ, Jana. Autorská ilustrovaná kniha (nejen pro děti) [online]. 17. února 2014. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/studie/autorska-ilustrovana-kniha-nejen-pro-deti/>

V článku publikovaném na Portálu české literatury definuje autorka žánr autorské ilustrované knihy, stručně popisuje jeho historii i současnost a představuje české autory kteří se tomuto žánru věnují společně s jejich stručnými životopisy a popisy jejich tvorby.

ČEŇKOVÁ, Jana a kol.: Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.

Kniha představuje vývoj žánrové struktury literatury pro děti a mládež a mnoha tematickým okruhům, např. adaptaci mýtů a pověstí pro dětského čtenáře, autorské pohádky či prózy pro děti a mládež. V knize je popsán vývoj a pojetí základních žánrů pro děti a mládež ve světovém kontextu.

KOPÁČ, Radim; ČEŇKOVÁ, Jana; TUČKOVÁ, Kateřina. Česká literatura pro děti a mládež, Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2012. ISBN 978-80-87546-03-1.

V bilanční publikaci se Kateřina Tučková a Jana Čeňková ohlížejí za vybranými publikacemi pro děti a mládež, které vyšly v České republice po roce 2000. Hodnotí i jejich literární a výtvarné kvality.

DRUCKNER, Johanna. The Century of artist's books. Granary Books, 2004. ISBN 1-887123-01-6.

Kniha se zabývá vývojem autorských ilustrovaných knih jako významné umělecké formy 20. století. Autorka se v knize věnuje historickému, teoretickému i technickému aspektu autorských knih.

SÍS, Petr. Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou. 1. Vydání. Praha: Labyrint, 2007. ISBN: 978-80-86803-12-8.

Kniha popisuje autorovo dětství za železnou oponou. Jejím cílem je přiblížit mladým čtenářům život obyčejných lidí v Československu mezi lety 1948 a 1989.

SÍS, Petr. Tři zlaté klíče. 1. Vydání. Praha: Albatros, 1994. ISBN: 80-00-00336-8.

Tři zlaté klíče přibližují čtenářům staré ulice historické Prahy. Autor se věnuje starým pověstem, které jsou s Prahou spojené a popisuje jí jako tajemné místo plné kouzel. Stejně jako v knize Zed' autor předává své vzpomínky na dětství v Československu, ze kterého v 80. letech emigroval.

NIKL, Petr. Zahádky. 1. Vydání. Praha: Meander, 2007. ISBN: 978-80-86283-57-9.

Kniha Zahádky v sobě propojuje poezii a Niklovu osobitou ilustraci. Její součástí je i několik stran, pomocí kterých mohou čtenáři skládat různé fantaskní tvory a z připravených veršů skládat různé básně.

NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky*. 1. Vydání. Praha: Meander, 2006. ISBN: 80-86283-49-6.

Niklova čtvrtá autorská kniha přináší čtenářům pohádky, které jsou založené na hře se slovy, s češtinou a její gramatikou i větnou skladbou. Každá pohádka je jiná, napsaná za použití jiných lingvistických pomůcek i slovních hříček.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

RENOTIERE, Gina. *Autorská kniha - střet tradice a experimentu*. Brno, 2009. Disertační práce. Vysoké učení technické v Brně. Fakulta výtvarných umění. Školitel Doc. PhDr. Petr SPIELMANN Dr. h. c.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	2
1. POJEM AUTORSKÁ ILUSTROVANÁ KNIHA	4
2. PETR NIKL	5
3. PETR SÍS	8
4. MEDIÁLNÍ OBRAZ AUTORSKÉ ILUSTROVANÉ KNIHY	11
4.1. <i>MEDIÁLNÍ OHLASY KNIHY LINGVISTICKÉ POHÁDKY</i>	13
4.2. <i>MEDIÁLNÍ OHLASY KNIHY ZÁHÁDKY</i>	16
4.3. <i>MEDIÁLNÍ OHLAS KNIHY TŘI ZLATÉ KLÍČE</i>	19
4.4. <i>MEDIÁLNÍ OHLAS KNIHY ZEĎ: ANEB JAK JSEM VYRŮSTAL ZA ŽELEZNOU OPONOU</i>	21
ZÁVĚR	26
SUMMARY	28
SEZNAM PŘÍLOH	38
PŘÍLOHY	39

Úvod

Cílem mé bakalářské práce bylo dopátrat se toho, jakému mediálnímu ohlasu se v České republice dostává netradičním knihám pro děti a mládež, především knihám spadajícím do kategorie autorská ilustrovaná kniha. Tato tvorba se vymyká běžnému prototypu současné dětské ilustrované knihy a je umělecky značně hodnotná. Její autoři těchto knih mají na svědomí celou výslednou podobu knihy, kromě textu tedy i výtvarnou stránku těchto unikátních literárně uměleckých děl. Téma své bakalářské práce jsem zvolila především z osobních důvodů. Tvorba obou sledovaných autorů, Petra Síse i Petra Nikla mne provází již od raného dětství, a proto mě zaujala příležitost propojit jejich tvorbu, ke které mám silný vztah, se závěrem svého vysokoškolského studia.

Bakalářská práce se věnuje mediálnímu ohlasu děl dvou známých českých autorů knih: Petra Síse a Petra Nikla. U každého autora jsem zaměřila pozornost na dvě díla - u Petra Síse se jedná o knihy *Tři zlaté klíče* a *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*, a u Petra Nikla o knihy *Záhádky* a *Lingvistické pohádky*. Cílem bylo také zjistit pozornost věnovanou literárním cenám, udíleným v České republice. Proto byly (kromě již starších *Tři zlatých klíčů*) vybrány knihy, které byly v některé ze soutěží oceněny.

Během práce na textu došlo k několika odchýlkám od původní teze bakalářské práce. Spojila jsem například první dvě kapitoly uvedené v tezi v jednu kapitolu s názvem *Autorská ilustrovaná kniha*. Do jisté míry se také liší obsah mediální analýzy od původního záměru - původně jsem měla v úmyslu sledovat mediální obraz autorské ilustrované knihy a zaměřit se především na literární ceny *Nejkrásnější kniha* a *Zlatá stuha*, ve kterých tituly často figurují. Nakonec jsem se ale rozhodla pro sledování mediálního obrazu dvou titulů každého z autorů - v případě Petra Nikla o knihy *Lingvistické pohádky* a *Záhádky*, v případě Petra Síse o knihy *Tři zlaté klíče* a *Zed': Aneb jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. U Petra Nikla se výběr orientoval na knihy, které byly po svém vydání nejvíce oceňovány, a bylo tedy možné očekávat největší počet mediálních výstupů. V případě Petra Síse jsem vybrala dvě knihy, které se obsahově nejvíce pojí s Českou republikou, ze stejného důvodu jako v případě knih Petra Nikla. Tři ze zkoumaných knih byly navíc oceněny na různých literárních soutěžích, což umožnilo přímo propojit sledování mediálních ohlasů výše zmíněných

cen právě v souvislosti s konkrétními knihami. V souvislosti s přítomností knih v žebříčkách literárních cen pak očekávám zvýšený mediální zájem o ně.

Co se týče literatury uvedené v původní tezi, kromě knihy Johanny Druckner, *The Century of artist's books*, jsem využila všechny předeslané tituly. Výše zmíněnou knihu jsem nevyužila z toho důvodu, že autorčino pojetí autorské knihy je jiné, než s jakým se setkáváme v případě dvou sledovaných autorů, tedy Petra Nikla a Petra Síse. Druckner se v knize věnuje především autorské knize ve formě uměleckého artefaktu, často připomínající například i sochy. Oproti tomu tvorba autorů, kterým se ve své práci věnuji, se mnohem více podobá tradičním ilustrovaným dětským knihám.

1. Pojem autorská ilustrovaná kniha

Ačkoli bývají autorské ilustrované knihy většinou řazeny mezi literaturu pro děti a mládež, bývají často oblíbené i mezi dospělými, kteří knihu oceňují jako komplexní umělecké dílo. Podle Jany Čenkové "zpravidla hovoříme o díle jednoho autora v obou uměleckých formách, t.j. tvůrce sám vytváří text a ilustraci (případně i grafickou úpravu), které pak evokují jednotný smysl vyznění díla"¹.

Autorská kniha patří v současné době v České republice k neodmyslitelným součástem knižního trhu. Její produkci se věnuje řada nakladatelství, patří mezi ně například nakladatelství Meander, Baobab či Labyrint. Významnou roli na jejich popularitě hrají i knižní veletrhy, kterých se podobně zaměřená nakladatelství účastní, a kde dostávají prostor i neobvyklé a alternativní knihy, jako například veletrh Knihex, festival Děti, čtete?, či prezentace menších nakladatelství na různých kulturních akcích.

Co se týče historie autorské ilustrované knihy v českých zemích, ta sama o sobě zatím není příliš dlouhá. Ačkoli ilustrované knihy se zde objevovaly již v 17. století, kdy vyšla ilustrovaná encyklopedie Jana Amose Komenského, *Orbis sensualium pictus*², ke skutečnému rozvoji autorské ilustrované knihy u nás došlo až ve druhé polovině 20. století. V současnosti se této tvorbě věnuje velké množství výtvarníků a jejich díla jsou hojně vydávána.³ V jejich případě se ale povětšinou nejedná o knihu jako umělecký artefakt, tedy tradiční autorskou knihu, které se u nás v minulosti věnoval například Milan Knížák či Jiří Kolář⁴, ale o díla, která více pracují s propojením samotného textu a ilustracemi, které jej doprovází. V tomto případě je pak využití tohoto formátu oblíbené především na poli literatury pro děti a mládež. Za současnou popularitu může mimo jiné i vývoj českého knižního trhu od konce totality. Po sametové revoluci zažil český knižní trh velký otřes - větší možnost publikování značně rozšířila knižní nabídku, která ale měla za následek rychlé nasycení trhu a následnou krizi, která se ukázala výhodnou pro brakovou literaturu. Postupně se proměnila i

¹ ČENKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*. Praha: Klub přátel Tvaru, 2014, roč. 25, č. 21, s. 20.

² ČENKOVÁ, Jana et al. Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, s. 13.

³ ČENKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*, 2014, č. 21, s. 20

⁴ Tamtéž.

struktura knižních nakladatelství ve státě, z nichž většina se začala zaměřovat na konkrétní oblasti působnosti.⁵ Pro autorskou ilustrovanou knihu jsou v tomto případě podstatná především nakladatelství, která se dětským knihám dlouhodobě a soustředěně věnují ve speciálních edičních řadách, například edice Modrý slon nakladatelství Meander či edice Raketa nakladatelství Labyrint.

Kromě autorů, jejichž díla podrobím ve druhé části práce mediální analýze, tedy Petra Nikla a Petra Síse, působí na poli české autorské ilustrované knihy mnoho dalších autorů. Významnými aktérkami v této oblasti byly především Daisy Mrázková a Květa Pacovská. Ze současných autorů je třeba zmínit například Františka Skálu, Pavla Čecha či Alžbětu Skálovou.⁶

2. Petr Nikl

Petr Nikl se narodil v roce 1960 ve Zlíně do rodiny výtvarníků. Jak sám Nikl přiznává, jeho budoucí kariéru ovlivnilo právě prostředí umělecké rodiny, ve které vyrůstal. Jeho matka Libuše Niklová, které Nikl ve své tvorbě opakovaně vzdává hold, byla návrhářkou slavných gumových a plastových hraček v podniku Fatra Napajedla, otec byl akademický malíř a pedagog.⁷ Po studiu na uherskohradištské Střední uměleckoprůmyslové škole se Nikl přesunul do Prahy, kde absolvoval studium na AVU v ateliéru vedeném profesorem Arnoštem Paderlíkem a Jiřím Ptáčkem.⁸ V roce 1987 se Petr Nikl stal zakládajícím členem umělecké skupiny Tvrdohlaví. Kromě literatury se Nikl věnuje výtvarnému umění, divadlu či hudební tvorbě, v rámci které zhudebnil i řadu svých vlastních textů, často ve spolupráci s hudebním souborem Lakomé Barky. CD s těmito skladbami pak bývají přiložena ke knihám, ze kterých texty pochází.⁹ V roce 1995 se stal laureátem Ceny Jindřicha Chaloupeckého. Mezi největší úspěchy patří jeho výstavní projekty Orbis Pictus či Labyrint světla.¹⁰ Jeho dvorním nakladatelstvím

⁵ REISSNER, Martin. Východiska a současnost české ilustrace. In: HORÁČEK, Radek et al. Fenomén kniha: Výtvarná výchova a umění knihy. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Albert, 2008, s. 54.

⁶ ČEŇKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*. Praha: Klub přátel Tvaru, 2014, roč. 25, č. 21, s. 20.

⁷ Petr Nikl: Největší radost má člověk, když něco nového vzniká [online]. [cit./vid. dne 4.3.2015] Dostupné z: <http://www.meander.cz/authorswork/petr-nikl-nejvetsi-radost-ma-clovek-kdyz-neco-noveho-vznika>

⁸ Petr Nikl [online]. [cit./vid. dne 1.2.2015] Dostupné z: <http://www.meander.cz/petr-nikl>

⁹ NIKL, Petr. *Niklův Blázníček*. Vyd. 1. Praha: Meander, 2009, s. 118.

¹⁰ Tamtéž.

je nakladatelství Meander, které vydalo hned několik Niklových knih, mezi nimi i knihy *Záhádky a Lingvistické pohádky*.¹¹ Niklova díla jsou v nakladatelství Meander vydávána v rámci umělecké edice Modrý slon. Pro tuto edici Nikl sám navrhnul i zvláštní logo, což dokazuje jeho blízký vztah k tomuto nakladatelství.¹²

Během své kariéry vystupoval Nikl se svými performancemi kombinujícími hudbu, divadlo, poezii i výraznou estetickou složku po celém světě, za jeho dvorní scénu lze ale pokládat pražské divadlo Archa.¹³ Při svých performancích využívá Nikl nepřehrné množství rekvizit, vlastnoručně vyrobených elektrické strojky, hru se světlem, masky i kostýmy.¹⁴ Veškerá jeho tvorba je specifická svou plachostí, snovostí a vrstvením výrazů.¹⁵ Jeho díla i výstavní projekty, dokonce i některé knihy, velmi často podněcují příjemce k interaktivní hře, která je podle jeho vlastních slov pro autora zcela klíčová, stejně jako dětský způsob vidění světa. V případě Niklových knih ale často čtenáři i odborníci naráží na problém, zda-li nejsou tyto knihy pro děti příliš náročné, či jestli jsou pro ně vůbec vhodné.¹⁶ Možná právě proto knihy nacházejí velké množství čtenářů napříč generacemi.

Niklovy knihy patří mezi umělecky zaměřenými čtenáři k velmi oblíbeným, často v knihovnách plní i sběratelskou funkci. Nikl své zasněné příběhy, básně a říkanky doprovází vlastními éterickými ilustracemi, plnými fantaskních tvorů a předmětů. Knihy jako takové jsou esteticky velmi výrazné, bývají doplněny i výraznou vazbou, pečlivě vybraným papírem a perfektním řemeslným zpracováním. I proto se Nikl v roce 2007 stal laureátem ceny Zlatá stuha za zpracování knihy *Lingvistické pohádky* a několikanásobným držitelem ceny Ministerstva kultury za Nejkrásnější knihu roku. Kniha *Lingvistické pohádky* z roku 2006 je první Niklovou knihou, jejímuž mediálnímu ohlasu se ve druhé části práce věnuji. Jedná se o soubor krátkých bajek o zvířatech pocházejících ze světa Lingvizie. Každá stránka textu je doplněna ilustracemi tvorů, kteří Lingvizii obývají, na různobarevných papírech (viz příloha č. 3). Tato fauna

---

¹¹Tamtéž.

¹² MALÝ, Radek. Knihy (pro děti?) Petra Nikla. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: Kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 104.

¹³Petr Nikl [online]. [cit./vid. dne 4.2.2015]. Dostupné z: <http://www.meander.cz/petr-nikl>

¹⁴VOSTRÁ, Lucie. Petr Nikl - lovec v krajinách fantazie [online]. 5.4.2008 [cit./vid. dne 4.2.2015].

Dostupné z: <http://www.nekultura.cz/vytvarne-umeni-profilu/petr-nikl-lovec-v-krajinach-fantazie.html>

¹⁵ MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Fantazie jedna báseň - Česká kniha pro děti a mládež 2006*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2007, s. 40.

¹⁶ MALÝ, Radek. Knihy (pro děti?) Petra Nikla. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: Kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 107.

je zajímavá především z lingvistického hlediska - vše s ní spojené, například názvy jednotlivých zvířat, vychází z autorových hrátek s českým jazykem.¹⁷ Příkladem toho je například *Nejměkčí pohádka*, která pojednává o zvířatech, jejichž názvy čtenářově uchu zní měkce. "Autor nechává češtinu drnčet, spojuje slova v pitvorná stvoření, přehání to s minulým časem, prvopisem, holými větami i drsností, nechává písmeno X naštvat se na svůj vzhled nebo celou abecedu rozsypat jako čaj."¹⁸

Oproti *Lingvistickým pohádkám* je druhá sledovaná kniha *Záhádky* z roku 2007 na první pohled méně komplexní. Ilustrace s texty souvisí jen málokdy, možná i proto, že na kresbách nejsou vyobrazena existující zvířata, či alespoň zvířata, pojící se s konkrétními básněmi, ale opět spíše fantaskní stvoření, často propojující části těl několika různých tvorů. Básně také nejsou pojmenované a stejně jako v *Lingvistických pohádkách* pojednávají povětšinou o zvířatech a příhodách, které zažívají. Nejvýraznějším prvkem knihy je dlouhá báseň o příběhu tvora Sníčka. Ta je popsána na několika listech, rozdělených a rozstříhnutých na třetiny, kde na levé půlce dvojstrany je napsán text, na pravé straně kresba některého z fantaskních tvorů. Díky rozfázování listů je možné báseň libovolně skládat a měnit, stejně jako měnit podobu tvora na pravé půlce a prostřední část knihy se tak stává jakousi skládačkou (viz přílohy č. 6 a 7). Díky své originalitě byla kniha oceněna titulem Kniha roku a Kniha pro děti a mládež ve výroční literární ceně Magnesia Litera.¹⁹

Kromě knih *Lingvistické pohádky* a *Záhádky*, vydalo nakladatelství Meander řadu dalších Niklových autorských knih. Mezi ně patří například kniha *Blázníček*, která je plná vyobrazení neobvyklých lidsko-zvířecích stvoření, jejichž život Nikl v básních i kresbách popisuje. Z knihy číší všechny možné emoce, když Nikl ve svých říkankách mimo jiné představuje svůj pohled na okolní svět a jeho obyvatele.²⁰ Petr Nikl také vytvořil řadu ilustrací ke knihám jiných autorů. Jednou z nich je například kniha *Hiršalův Skicák* Josefa Hiršala, pro kterou Nikl vytvořil sérii "domalování", které mohou čtenáři libovolně domalovávat, a sami si tak zvolit výslednou podobu knihy.

¹⁷ŠUBRTOVÁ, Milena et al. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2012, s. 293.

¹⁸MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Fantazie jedna báseň - Česká kniha pro děti a mládež 2006*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2007, s. 40.

¹⁹Magnesia Litera [online]. [cit./vid. dne 25.3.2015]. Dostupné z: <http://www.magnesia-litera.cz/#archiv>

²⁰REISSNER, Martin, et. al. *Křížovatky literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Slavkov u Brna: Bedřich Maleček BM Typo, 2010, s. 40.

3. Petr Sís

Ilustrátor, prozaik, filmař a malíř Petr Sís pochází z Brna, kde se narodil v roce 1949. V Praze absolvoval VŠUP pod vedením Miloslava Jágra, následně studoval také na Royal College of Art v Londýně.²¹ Díky přípravě animovaného filmu pro olympiádu v Los Angeles mohl Sís v roce 1982 legálně vycestovat do USA. Po bojkotu Olympijských her zeměmi Sovětského svazu a jejich spojenci, tudíž včetně Československé socialistické republiky, byl Petr Sís povolán zpět do země, ale kvůli stále probíhajícím pracím na filmu se rozhodl v USA setrvat. Po neúspěchu filmu návrat do vlasti kvůli obavám z možných postihů plynoucích z původního neuposlechnutí příkazu. Návrat nakonec oddaloval tak dlouho, až se v USA na trvalo usídlil a žije tam dodnes.²²

Petr Sís je po celém světě obdivován například za své animované filmy. Získal za ně i několik ocenění včetně Zlatého medvěda na předchůdci Berlinale - West Berlin Film Festival v někdejší Západní Berlíně. Jeho filmy jsou také součástí stálé expozice Muzea moderního umění v New Yorku.²³ Vydal velké množství autorských knih, které v České republice vycházejí od roku 1995. Jelikož Sís svá díla píše povětšinou anglicky, vychází česká vydání jeho knih nejčastěji až po těch amerických.²⁴ V Sísových autorských knihách je převážně dominantní jejich výtvarná složka, která má často výpovědní hodnotu i při potlačení samotného textu.²⁵ Sísovy kresby jsou plné skrytých detailů a významů, které často odhalí pouze ti pozornější čtenáři. Obvyklým prvkem jeho ilustrací je tzv. "Arciboldův efekt". Sís často vytváří různé obrazy a výjevy tím, že je skládá z menších objektů, které dohromady tvoří výsledný celek (viz příloha č. 9). Tuto techniku čtenář nalezne například ve *Stromu života*, ale i ve *Třech*

²¹ŠUBRTOVÁ, Milena et al. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2012, s. 359.

²²Rozpravy s Petrem Sísem [online]. [cit./vid. dne 25.3.2015] Dostupné z: <http://rozpravy.fsv.cuni.cz/node/101>

²³Petr Sís biography [online]. [cit./vid. dne 3.2.2015] Dostupné z: <http://www.petersis.com/content/about.html>

²⁴ČENKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*. Praha: Klub přátel Tvaru, 2014, roč. 25, č. 21, s. 20.

²⁵REISSNER, Martin. SÍS Petr. In: *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2012, s. 360.

zlatých klíčích.²⁶ Sís také pravidelně využívá různé geometrické členění jednotlivých stran a dvojstran, které pomáhá oddělovat jednotlivé složky příběhu.²⁷ Jeho tvorbou se také prolíná řada symbolů a motivů, které se na kresbách objevují velmi opakovaně a často - ať už se jedná o běžné symboly, jako srdce, všemožné mandaly, či zvláštní objekty jako ryby s lidskou tváří.²⁸

Ve většině svých děl se Sís inspiroval vlastním životem, zážitky, nebo například příběhy, které mu vyprávěl jeho otec o svém pobytu v Tibetu. Mnoho jeho knih se také zabývá životy významných osobností - například kniha *Hrej, Mozarte, hrej*, či *Strom života* o putování Charlese Darwina. Většina příběhů je také podpořena přítomností primárních dokumentů, jako jsou například deníkové záznamy či mapy, které mají příběhům dodat, ať už na skutečné, či pouze úmyslně hrané, opravdovosti.²⁹

Knihy Petra Síse bývají primárně určeny dětem. Vydání českých překladů několika z nich má na starost nakladatelství Labyrint se svou edicí Raketa. Mezi nejznámější ze Sísových děl patří kniha *Tři zlaté klíče*, která byla poprvé vydána nakladatelstvím Albatros v roce 1995, v roce 2007 se ale dočkala opětovného vydání v rámci edice Raketa nakladatelství Labyrint.³⁰ Tuto knihu v době jejího uveřejnění ocenila například příloha *The New York Times Book Review* amerického deníku *The New York Times* jako nejlepší ilustrovanou knihu roku.³¹ Hrdinou knihy je muž, kterého vítr při cestě balónem zavane až do jeho rodné Prahy. Zde společně s černou kočkou hledá klíče od domu, ve kterém vyrůstal, a při cestě městem navštíví bezpočet míst, kde se mu vybavují vzpomínky z dětství. Jednotlivé klíče střeží tři bytosti - knihovník ze staré knihovny, císař, ukrytý v tajemné zahradě, a robot složený z mechanických součástí, obyvatel věže radnice na Staroměstském náměstí. Každá z těchto postav předá muži jeden zlatý klíč, společně s pergamenem, na kterém jsou popsány a vyobrazeny tři legendy spojené s Prahou: legenda o Bruncvíkovi, o Golemovi a o Hanušovi. Mnohonásobně větší prostor v knize zabírají v poměru k textu ilustrace, které

²⁶ VIDOR, Constance. Peter Sís: Artist of Freedom. *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2012, roč. 50, č. 4, s. 6. (Přeložila Sára Němečková)

²⁷ Tamtéž, s. 5.

²⁸ Tamtéž, s. 7.

²⁹ Tamtéž, s. 8.

³⁰ Labyrint [online]. [cit./vid. dne 25.3.2015] Dostupné z: <http://www.labyrint.net/kniha/118/tri-zlate-klice>

³¹ Petr Sís biography [online]. [cit./vid. dne 4.2.2015] Dostupné z: <http://www.petersis.com/content/about.html>.

doslova znázorňují jednotlivé momenty příběhu. Z ilustrací číší mysteriózní atmosféra a i v příběhu samotném se objevují nadpřirozené jevy a bytosti, neustále opakujícím motivem je pak postava Sísovy kočičí průvodkyně (viz příloha č. 9). Obrázky jsou plné skrytých tváří a symbolů, vyznačují se výraznou členitostí, která je způsobena použitou technikou kresby. Jednotlivé části knihy jsou navíc rozlišeny i pomocí barevného zabarvení ilustrací. Hrdina na konci knihy nalezne všechny tři klíče a po mnoha letech opět navštíví dům svého dětství.

Kniha *Zed': Jak jsem žil za železnou oponou*, v anglickém originále *The Wall: Growing up behind the iron curtain*, je knihou, které se ve Spojených státech amerických dostalo velkého uznání, v Sísově rodné zemi však leckdy vzbudila i rozpaky.³² Stejně jako ve *Třech zlatých klíčích* se autor v knize vrací ke svému mládí, na rozdíl od jiných knih má ale *Zed'* poměrně silný politický nádech. *Zed'* přibližuje jak dospělým, tak dětským čtenářům život v Československu mezi lety 1948 a 1989, tedy dobu socialismu a vyrůstání za železnou oponou. V knize opět výrazně převládají ilustrace nad textem. Autor používá vícero způsobů ilustrace, od kreseb přes celé dvoustrany, po komiksová okénka s popisujícím textem po straně. V knize Sís uveřejnil také několik ukázek z vlastního deníku, který si v mládí psal a ve kterém jsou zachyceny významné historické události (viz příloha č. 12). Většina ilustrací je černobílých s rudým akcentem, symbolizujícím komunistickou nadvládu (viz příloha č. 13). Barvy používá autor pouze výjimečně, většinou pak v případě věcí symbolizujících západ či svobodu, např. při zobrazení Lennonovy zdi, na obrázku rockového hudebníka či v případě zachycení atmosféry Pražského jara. Stejně tak je tomu v úvodu a závěru, kdy vypravěč celý příběh představuje svým dětem při cestě na rockový koncert. Kniha také v roce 2008 získala Kanzelsberger cenu čtenářů, udělovanou v rámci předávání cen Magnesia Litera.³³

Kromě výše uvedených titulů slavila úspěch rovněž kniha *Tibet* s podtitulem *Tajemství červené krabičky*. V této knize Sís představuje vzpomínky svého otce, který v

³² HERMAN, Mik. Ideologická zed' Petra Sise se Čechům nelíbí tak jako Američanům [online]. [cit./vid. dne 22.2.2015] Dostupné z:

http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=577:ideologicka-ze-petra-sise-se-echm-nelibi-tak-jako-amerianm&catid=23:popularnenaucne-knihy&Itemid=4133

³³ Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. | Literární ceny [online]. [cit./vid. dne 25.3.2015] Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/ceny/?c=1>

polovině padesátých let zůstal při jedné ze svých pracovních cest na dva roky uvězněn v Tibetu. Tento příběh sleduje čtenář z několika perspektiv - čtenář se tak seznámí s takřka fantastickými příhodami, které Sís v dětství vyslechl od svého otce, zapracovanými do Sísova vlastního vyprávění příběhu, čerpajícího z autentických deníkových záznamů jeho otce, které se v knize také objevují.³⁴ Sísovou zatím poslední vydanou knihou je kniha *Pilot a Malý princ*. V této knize popisuje život autora slavné knížky *Malý princ*, Antoine De Saint-Exupéryho. V knize *Pilot a Malý princ*, stejně jako například ve *Zdi*, nalezneme symbolické využití barev v ilustracích. V této knize se jedná například o použité rudé barvy, symbolizující začátek války.³⁵

4. Mediální obraz autorské ilustrované knihy

Ve své mediální analýze jsem se rozhodla zaměřit na dvě díla každého z autorů. V případě Petra Nikla se jedná o knihy *Lingvistické pohádky a Záhádky*, u Petra Síse o knihy *Tři zlaté klíče* a *Zed' Aneb jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. K průzkumu mediálního obrazu těchto děl jsem se rozhodla využít kvalitativní obsahovou analýzu. Ta na rozdíl od kvantitativní analýzy, při které badatel užívá především množství tabulek a čísel a jejíž cílem jsou především statistické údaje, umožňuje mediální obsahy analyzovat více do hloubky. Při výzkumu badatel podrobně jednotlivé mediální výstupy vybrané podle určitého, předem určeného klíče, ve všech ohledech, které jsou pro výzkum podstatné. Výsledkem výzkumu pak není pouze tabulka určená k další interpretaci, ale soubory podobnějších analýz všech vybraných mediálních výstupů. Slovy Anselma Strausse a Juliet Corbinové se tedy jedná o "jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace".³⁶

K výběru vzorků pro svou mediální analýzu jsem využila elektronickou databázi Newton a v případě knihy *Tři zlaté klíče* i fyzické exempláře několika periodik z toho důvodu, že kniha byla vydána ještě před spuštěním provozu databáze Newton. Jako analyzované vzorky posloužily články, ve kterých se objevil název alespoň jedné ze

³⁴ KROČA, David: Magická vyprávění Petra Síse. *Tvořivá dramatika*, 2007, č. 1, s. 53.

³⁵ ČENKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*. Praha: Klub přátel Tvaru, 2014, roč. 25, č. 21, s. 20.

³⁶ STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 199, s. 10.

zkoumaných knih. Z těchto článků jsem dále vyřadila ty, které tyto tituly zmiňovaly pouze v rámci bibliografie jednoho z autorů či v podobných případech tohoto typu. Při vyhledávání pomocí databáze Newton jsem vždy jako klíčová slova použila název knihy, jejíž ohlasy jsem potřebovala vyhledat, z nabízených článků jsem pak vybrala ty, které byly pro mou práci relevantní. Při analýze mediálního ohlasu jsem se snažila zahrnout všechny články, které se vybraným knihám věnovaly, neboť jsem toho názoru, že ačkoli se nejedná například o článek, který by byl sám o sobě hodný hlubšího rozboru, tak i samotná koncentrace mediálních zmínek související s nějakou událostí může být vypovídající.

Když jde o literaturu, je důležitou součástí mediálního ohlasu všech děl i jejich kritika. Kromě jiného je literární kritika významná tím, že má sama o sobě podstatný vliv na vývoj literárních stylů a na současnou literární scénu. Tento vliv je v případě literární kritiky nejčastěji uplatňován pomocí recenzí. V období osvícenství získala kritika především funkci komentovat aktuální dění v literatuře a pomoci čtenářům zorientovat se v záplavě nových knih, kteroužto do jisté míry plní dodnes. V současnosti ale literární kritiku často nahrazují kratší PR recenze, které mají splňovat spíše reklamní funkci.³⁷

V České republice funguje řada periodik, která se literatuře dlouhodobě věnují. Některá jsou na literaturu přímo zaměřená, jiná jsou orientovaná na kulturu a společnost všeobecně. Co se týče listů zaměřených primárně na dění na literární scéně, jde v současnosti například o *Literární noviny*, časopisy *Host* či *Tvar*. Mezi zaniklá literární periodika patří například *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře a umění*, který v posledních letech vydávala zdejší sekce IBBY - Mezinárodního sdružení pro dětskou knihu a který svou činnost ukončil v roce 1997³⁸. Sdružení IBBY v České republice mimo jiné od roku 1993 uděluje literární ceny Zlatá stuha.³⁹ Dalším periodikem, které se soustavně věnuje literatuře pro děti a mládež, je čtvrtletník *Ladění*, který se zabývá především teorií a kritikou dětské literatury.⁴⁰

³⁷NÜNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Vyd. 1. Brno: Host, 2006, s. 457.

³⁸Zlatý máj [online]. [cit./vid. dne 12.4.2015] Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=241>

³⁹Zlatá stuha - historie [online]. [cit./vid. dne 8.4.2015] Dostupné z: <http://www.ibby.cz/index.php/zlata-stuha-historie>

⁴⁰Ladění: Časopis pro teorii a kritiku dětské literatury [online]. [cit./vid. dne 12.4.2015] Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wlib/neweb/index.php?sekce=4&podsekce=20&ukol=detail&id1=393>

Literární kritiky, respektive recenze na nově vydané knihy, se ale objevují i v mainstreamových médiích. Patří mezi ně například deníky *Lidové noviny*, *Mladá fronta DNES* či *Právo* nebo například týdeníky *Respekt*, který jednou za čas k vydání přidá i celou přílohu, věnující se literatuře, nebo *A2 kulturní čtrnáctideník*.

4.1. Mediální ohlasy knihy *Lingvistické pohádky*

Lingvistickým pohádkám byl zpočátku věnován nepříliš velký mediální prostor. Jednalo se především o krátké články, informující čtenáře o vydání knihy. Prvním záznamem, který se knize *Lingvistické pohádky* věnuje, je článek v rubrice *Kulturní tipy* časopisu *Respekt*. V této rubrice doporučují redaktoři kulturní rubriky tohoto časopisu čtenářům zajímavé, nově vydané knihy. Autor na knize vyzdvihuje Niklovu hru s jazykem a zve na křest knihy, spojený s koncertem Petra Nikla a souboru *Lakomé Barky*, na kterém má být kniha představena publiku i ve své zhudebněné podobě.⁴¹

Jedna z prvních recenzí knihy, pak vyšla o něco později v deníku *Lidové noviny*. Jaroslav Provozník v článku Niklovu knihu opěvuje a vyjadřuje nadšení z toho, že nakladatelství Meander mělo odvahu, pustit se do tak nezvyklého projektu. Z celého článku je patrné Provozníkovo nadšení z *Lingvistických pohádek*, například ze způsobu, jakým popisuje některé z bajek a k popisu úmyslně využívá Niklem vytvořená slova a názvy bytostí, které v knize vystupují.⁴² Zajímavou recenzi knize věnoval i týdeník *Reflex*. Autor článku se knize věnuje poměrně podrobně, vnímá jí jako komplexní umělecké, ale především řemeslné dílo. Věnuje se typografické úpravě knihy, použitému papíru, tisku i vazbě. O to méně prostoru ale věnuje literární stránce knihy, lépe řečeno žádný.⁴³

Deník *Právo* věnoval knize také poměrně rozsáhlý prostor. Radim Kopáč v krátkém textu obdivuje především Niklovu fantazii a originalitu. Také se zde objevuje srovnání knihy s tvorbou Christiana Morgensterna, jíž inspirace se Niklovou tvorbou prolíná, ale také s tvorbou Lewise Carrolla či Maxe Ernsta. Autor ale v závěru textu přemítá nad častým názorem, jestli nejsou *Lingvistické pohádky* pro dětské čtenáře přeci

⁴¹ Kulturní tip. *Respekt*. 2006, roč. 17, č. 40, s. 23.

⁴² PROVAZNÍK, Jaroslav: Petr Nikl *Lingvistické pohádky*. *Lidové noviny*, 18.11.2006, s. 6.

jen příliš složité. V příkladech naráží na slova, kterým malé děti nemohou rozumět, mnohdy krkolomný jazyk i využívání neobvyklých jazykových obrátů a gramatických postupů.⁴⁴

Významným mediálním ohlasem knihy je zmínka o ní v článku *Hranolev a Mravkostaj*. V něm se literární kritik a zakladatel cen *Magnesia Litera* Pavel Mandys zabývá situací na české literární scéně, respektive oblastí netradiční dětské literatury. V článku se zaměřuje především na dvě tuzemská nakladatelství, která se vydávání této tvorby věnují, tedy nakladatelství Baobab a Meander. Tyto netradiční knihy, mezi které lze zařadit i tvorbu Petra Síse a Petra Nikla, kterému se Mandys v článku také podrobněji věnuje, popisuje jako náročnou, "vysokou" literaturu pro děti, při jejíž četbě musí dětem často asistovat rodiče. V poslední části článku autor zmiňuje knihy, jejichž text i ilustrace má na svědomí jeden a ten samý autor, tedy autorskou ilustrovanou knihu. Tím se dostává k tvorbě Petra Nikla a právě ke knize *Lingvistické pohádky*. Na rozdíl od jiných autorů, kteří se knize věnují, zmiňuje Mandys výrazněji i výtvarnou stránku knihy, která dle něj dětem čtení náročných textů usnadňuje, i přesto ale při něm autor vidí nutnost asistence rodičů dítěte.⁴⁵

Podobnému tématu se věnuje i článek *Nikl, Černický a Skála vyprávějí pohádky* od Ivana Adamoviče. Ten se zaměřuje na shrnutí situace tvorby pro děti v rámci české literární scény. Petr Nikl je zde prezentován jako typický představitel umělců věnujících se autorské ilustrované knize. I tentokrát autor článku podotýká, že Niklovy texty v této knize jsou náročné na četbu i pochopení. Na rozdíl od Mandyse ale zmiňuje fakt, že texty byly původně určeny pro Niklovu manželku, nikoliv pro děti, tento rozpor je tedy pochopitelný. Také v tomto textu se objevuje srovnání Niklovy tvorby s tvorbou Lewise Carrola a ocenění výtvarné stránky knihy, především toho, v jaké souhře jsou literární i výtvarná stránka knihy.⁴⁶

Další série ohlasů přichází s vyhlášením cen Kniha Libri, udělovaných na knižním veletrhu Libri v Olomouci. Na 22. ročníku této akce se kniha *Lingvistické*

⁴³ *Reflex*. 2007, roč. 18, č. 8, s. 11.

⁴⁴ KOPÁČ, Radim. Nádherný výlet s Petrem Niklem do Lingvázie. *Právo*, 24.11.2006 s. 15.

⁴⁵ MANDYS, Pavel. Hranolev a Mravkostaj. *Týden*, 2006, roč. 13, č. 51/52, s. 104.

⁴⁶ ADAMOVIČ, Ivan. Nikl, Černický a Skála vyprávějí pohádky. *Hospodářské noviny*, 23.1.2007, s. 10.

pohádky umístila na třetí pozici. O této události informuje deník *Právo*⁴⁷, *Mladá fronta DNES*⁴⁸ či *Lidové noviny*⁴⁹. Další články se pak vyrojily v souvislosti s předáváním cen Magnesia Litera 2007. Již před vyhlášením těchto cen vyslovila Alice Horáčková ve svém článku *Báječné knížky nejen pro děti* názor, že *Lingvistické pohádky*, které na nejužší nominaci nedosáhly, by si místo v nejužším výběru zasloužily, dokonce prý údajně porota jejich zařazení do tohoto výběru vážně zvažovala.⁵⁰ Ondřej Nezbeda je ve svém článku *Neperlivá Magnesia Litera* k průběhu cen značně kritický. Kromě jiného zaznívá i zde názor, že *Lingvistické pohádky* by si bývaly nominaci na cenu Litera za knihu pro děti a mládež zasloužily.⁵¹ V rozsáhlém článku *Literatura odmítá stejnorodost, žádá si originalitu* v deníku *Právo* se dočteme o tom, že *Lingvistické pohádky* byly na veletrhu Svět knihy 2006 oceněny trofejí Zlatá stuha jakožto "nejkrásnější kniha jako celek"⁵², Bibiana Beňová zase v článku *Jsou knihy technickými výrobky?* zmiňuje ocenění *Lingvistických pohádek* v soutěži Nejkrásnější kniha ČR 2006.⁵³

Překvapivě velké množství periodik zmiňuje v roce 2007 poprvé udělovanou Cenu Josefa Škvoreckého. *Lingvistické pohádky* byly v prvním ročníku vybrány mezi deset finalistů, ze kterých nakonec ocenění získala kniha *Děda* autora Jana Nováka. O nominacích informují jak deníky *Právo*⁵⁴, *Lidové noviny*⁵⁵ či *Mladá fronta DNES*⁵⁶, tak i výrazněji profilovaný kulturní (tehdy ještě) časopis *A2 kulturní týdeník*, i když pouze v rubrice *zkrátka*, která v bodech přináší nejpodstatnější událost z oblasti kultury z posledního týdne⁵⁷. Po vyhlášení cen přichází další vlna mediálních ohlasů. Ačkoli cenu za své dílo získal Jan Novák, stalo se tak pouze díky hlasu samotného Josefa Škvoreckého, který se rozhodl svůj hlas udělit právě *Dědovi*. Do té chvíle byl totiž souboj mezi *Dědou*, *Lingvistickými pohádkami* a *Olejem do ohně* od Lubomíra Martínka nerozhodný. O výsledcích cen informovala *Mladá fronta DNES*⁵⁸, *Literární noviny*⁵⁹,

⁴⁷ HLADIL, Miloslav. *Právo*, 9.3.2007, s. 10.

⁴⁸ ČTK. *Mladá fronta DNES*, 8.3.2007, s. 2.

⁴⁹ *Lidové noviny*, 9.3.2007, s. 5.

⁵⁰ HORÁČKOVÁ, Alice. *Báječné knížky nejen pro děti*. *Mladá fronta DNES*, 16.4.2007, s. 6.

⁵¹ NEZBEDA, Ondřej. *Neperlivá Magnesia Litera*. *Instinkt*, 2007, roč. 6, č. 17, s. 52.

⁵² CINGER, František. *Literatura odmítá stejnorodost, žádá si originalitu*. *Právo*, 5.5.2007, s. 15.

⁵³ BEŇOVÁ, Bibiana. *Jsou knihy technickými výrobky?* *Týden*, 2007, roč. 14, č. 19, s. 9

⁵⁴ ČTK. *Deset finalistů Škvoreckého ceny*. *Právo*, 25.9.2007, s. 7.

⁵⁵ *Škvoreckého cena zná navržené tituly*. *Lidové noviny*, 12.6.2007, s. 20.

⁵⁶ *O Škvoreckého cenu bojuje deset knih*. *Mladá fronta DNES*, 26.9.2007, s. 8.

⁵⁷ *Zkrátka*. *A2 kulturní týdeník*, 2007, roč. 3, č. 39, s. 5.

⁵⁸ HORÁK, Ondřej. *Škvorecký ocenil knihu Děda*. *Mladá fronta DNES*, 1.11.2007, s. 17.

*A2 kulturní týdeník*⁶⁰ a časopis *Instinkt*⁶¹. Zmínku v *Mladé frontě DNES* si kniha získala i za ocenění Cenou Tiskáren Havlíčkův Brod jako nejkrásnější dětskou knihu na Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě.⁶²

V článku *Není tu jen Harry Potter* se jeho autorka Martina Coufalová jako další zamýšlí nad stavem české autorské literatury pro děti. V článku opět zmiňuje nakladatelství *Baobab* a *Meander*, tentokrát se ale objevují i jména jiných nakladatelství, například *Labyrint* či *Host*. *Lingvistické pohádky* jsou zde opět zmiňovány v souvislosti se získaným oceněním Zlatá stuha. Kniha je v článku uváděna jako příklad kvalitní české literatury pro děti, sbírající literární ceny.⁶³ Článek navíc vyšel v časopise *Žena a život*, což je dobré znamení toho, že povědomí o netradiční, ale kvalitní české literatuře má potenciál proniknout i do mainstreamových periodik.

4.2. Mediální ohlasy knihy *Záhádky*

Po úspěchu knihy *Lingvistické pohádky* byla Niklova další připravovaná kniha, *Záhádky*, velmi očekávaným počinem. Mediální ohlasy knihy *Záhádky* je možné najít již nějakou dobu před jejím vydáním, kdy Petr Nikl v rubrice *Co právě dělám* v časopise *Instinkt* zmiňuje, že po večerech pracuje na přípravě právě této knihy, která by podle jeho slov měla volně navazovat na knihu předchozí.⁶⁴ Právě časopis *Instinkt* přinesl také první podrobnější reflexi knihy *Záhádky*. Autorkou textu je Marie Frajtová, která knize předurčuje podobný úspěch, jako měly cenami ověřené *Lingvistické pohádky*. Opět Nikla přirovnává ke Christianovi Morgensternovi a všímá si především zasněné a poetické atmosféry knihy. Podle Frajtové je kniha určena nejen dětem, ale i dospělým čtenářům, kteří na ni dokážou pohlížet dětskýma očima.⁶⁵ Tento názor projevuje i autor krátké pozvánky na Niklovu výstavu kreseb z knihy, která byla uveřejněna v deníku *Právo*.⁶⁶

⁵⁹ BUKOVJANOVÁ, Kateřina. Dobré časy české literatury? *Literární noviny*, 5.11.2007, s. 11.

⁶⁰ Zkrátka. *A2 kulturní týdeník*, 2007, roč. 3, č. 45, s. 5.

⁶¹ Škvoreckého cenu dostal Děda. *Instinkt*, 2007, roč. 6, č. 45, s. 71.

⁶² Knižní veletrh se vydařil. *Mladá fronta DNES*, 8.10.2007, s. 5.

⁶³ COUFALOVÁ, Martina. Není tu jen Harry Potter. *Žena a život*, 2007, č. 20, s. 92.

⁶⁴ NIKL, Petr. Co právě dělám. *Instinkt*, 2007, roč. 6, č. 3, s. 15.

⁶⁵ FRAJTOVÁ, Marie. *Záhádky*. *Instinkt*, 2007, roč. 6, č. 43, s. 53.

⁶⁶ Petr Nikl. *Právo*, 15.11.2007, s. 2.

Úspěch Niklovy předchozí knihy přímo vybízí ke srovnávání, což je znát například i ze článku *Jiní by takové opičárny nepsali* v literárním časopise *Tvar*. Autorka zde tvrdí, že *Záhádky* jsou oproti *Lingvistickým pohádkám* pro děti mnohem vhodnější a působí pro ně přívětivěji. Mohou za to nejen vlídnější ilustrace, ale také již mnohokrát zmiňovaná skládačka schovaná uprostřed knihy. V závěru článku ale autorka dodává, že obě Niklovy knihy jsou vhodné jak pro děti, tak pro dospělé a že pro každého skýtají jiné možnosti, jak je číst a jak sám sebe rozvíjet.⁶⁷

Knize je z velké části věnován i rozhovor Alice Horáčkové s Petrem Niklem, uveřejněný v deníku *Mladá fronta DNES*. Rozhovor se točí kolem názvu knihy i o tom, co by měla mít správná pohádka. Nikl se svěřuje, že má v příbězích rád prázdná místa a prostor pro vlastní fantazii. To je znát ve velké části jeho literární a ilustrátorské tvorby - ať už se jedná o domalovánky vytvořené pro *Hiršalův skicák* či skládačku, kterou čtenář objeví uprostřed knihy *Záhádky*. O skládačce, spojené s příběhem o Sníčkovi, se Nikl v rozhovoru zmiňuje také a uznává, že je to "trošku pekelný nástroj".⁶⁸

Další významný článek má na svědomí Pavel Mandys v již výše zmíněném článku *Knihy spíše pro rodiče*. Zde představuje tři knihy, které v roce 2007 vyšly v předvánočním čase a podle autora se hodí jako dárek pod stromeček. Jde o díla Petra Nikla, Petra Síse a Michala Viewegha. Také Mandys vidí *Záhádky* jako knihu určenou nejen dětem, ale i dospělým. Obdivuje Niklovu schopnost využívat citlivě jazyk a tvořit texty, které jsou hravé jak formou, tak obsahem.⁶⁹

Velmi rozsáhlý prostor je knize věnován v časopise *A2 kulturní týdeník*, pro který dlouhý článek *Niklova potvorná říše* sepsal Pavel Sladký. Také Sladký uvádí názor, že kniha není pro malé děti příliš vhodná. Na rozdíl od jiných autorů ale uvádí několik důvodů, proč tomu tak je. Zmiňuje, že děti mohou mít obavy z možného nebezpečí, skrytého v knize, a že ani Niklovy ilustrace na první pohled nepůsobí příliš vřele. Na závěr článku také tento autor vyzdvihuje činnost nakladatelství *Meander* a

⁶⁷ MATĚJKOVÁ, Jana: *Jiní by takové opičárny nepsali*. *Tvar*, 2008, č. 8, s. 2.

⁶⁸ HORÁČKOVÁ, Alice. *Fantaskní a vtipné Niklovy Záhádky*. *Mladá fronta DNES*, 1.12.2007, s. 33.

⁶⁹ MANDYS, Pavel. *Knihy spíše pro rodiče*. *Týden*, 2007, roč. 14, č. 51/52, s. 104.

Baobab na české literární scéně a jejich snahu přinést čtenářům kvalitní dětskou literaturu.⁷⁰

Velký důraz na hru jako podstatný prvek Niklovy tvorby klade i literární teoretik Jaroslav Provozník. Jeho text, podobně jako text Pavla Sladkého, staví Niklovu knihu do širších souvislostí a do kontextu ostatní autorovy tvorby. Již poněkolkáté se zde objevuje přirovnání ke Christianu Morgensternovi, tentokrát ale i k francouzské experimentální skupině Oulipo a Raymond Queneauovi. Provozník při popisu Niklovy knihy dokonce používá výrazy dadaistický, či dadaisticko-surrealistický. Na Niklovi vyzdvihuje jeho schopnost vtáhnout čtenáře do svého světa, přimět jej ke spolupráci či spolutvorbě a nedat mu nic zadarmo, což dokládá i citovaná věta z knihy, "...ale bude lépe,/ když si ty příběhy/ domyslíte sami...". Na konci článku tvrdí, že Nikl má "velký podíl na pozoruhodné proměně, jíž česká kniha pro děti v posledních několika letech prochází".⁷¹

Stejně jako o *Lingvistických pohádkách*, i o *Záhádkách* byl napsán článek, ve kterém je pozornost věnována především výtvarné a řemeslné stránce knihy. Typograf Martin Pecina na knize oceňuje jak kvalitní papír, tak formát písma vytvořeného Tomášem Brousilem a celkový dojem z knihy, která je dle jeho slov "doslova a do písmene (či až do poslední pastelkové linie) výtvarným artefaktem". Článek vznikl v reakci na opětovnou přítomnost díla Petra Nikla v soutěži Nejkrásnější česká kniha, kterou uděluje Památník národního písemnictví. Je tedy zřejmé, že účast či ocenění v podobné soutěži přináší jejímu laureátovi následnou mediální pozornost.⁷²

Když *Záhádky* vyhrály cenu Magnesia Litera v kategorii kniha pro děti a mládež, ale i celkovou soutěž jako kniha roku, věnovala tomu pozornost různá média, která mají díky častější periodicitě více prostoru a možností referovat o podobných událostech. Jednalo se například o časopis *Týden*⁷³, *Právo*⁷⁴, *Lidové noviny*⁷⁵, *E15*⁷⁶ i jiné. Je ale znát, že tyto články mají za cíl především stručně informovat čtenáře o

⁷⁰ SLADKÝ, Pavel: Niklova potvorná říše. *A2 kulturní týdeník*, 2007, roč. 3, č. 51/52, s. 8.

⁷¹ PROVAZNÍK, Jaroslav: Průhledy do světů Petra Nikla. *Lidové noviny*, 26.1.2008, s. 11.

⁷² PECINA, Martin: Niklovy záhádky rozkoší. *HOST*, 2008, č. 3, s. 45.

⁷³ -man-: Knihou roku Niklovy Záhádky. *Týden*, 2008, roč. 15, č. 16, s. 78.

⁷⁴ CINGER, František: Porotci ocenili fantazii a hru se slovy. *Právo*, 21.4.2008, s. 10.

⁷⁵ HORÁK, Ondřej: Knihou roku stvořil Petr Nikl. *Lidové noviny*, 21.4.2008, s. 17.

⁷⁶ BORO VAN, Aleš: Knihou roku se staly Záhádky Petra Nikla určené dětem. *E15*, 21.4.2008, s. 28.

výsledcích cen a krátce přiblížit vítězné knihy v rámci každodenního zpravodajství, žádný z nich se Niklově knize ani samotnému autorovi nevěnuje příliš podrobně. Napravuje to až František Cinger v rozhovoru, který s Petrem Niklem udělal pro deník *Právo*. V tom Nikl hovoří o tom, jak se snaží využívat možnosti, které mu čeština jako značně plastický jazyk nabízí. Nikl zde sám také reflektuje předávání cen Magnesia Litera, i jiných ocenění udělovaných v umělecké oblasti, slovy "všechny soutěže v kultuře jsou v principu nonsensové, protože snaha stanovit nějaký žebříček hodnot, jako je tomu ve sportu, je velmi subjektivní".⁷⁷ Tento názor do jisté míry shrnuje Niklův nezištný přístup k umělecké tvorbě.

I další pocty - cena za Nejkrásnější knihu pro děti udělovanou Památkem národního písemnictví a ocenění ve výtvarné kategorii cen Zlatá stuha - přinesly *Záhádkám* mediální pozornost. Opět se ale jednalo spíše o krátké, informativní články, například v časopise *Týden*⁷⁸ či *Mladá fronta DNES*⁷⁹.

Obecně jsou Niklovy knihy často zmiňovány v textech, které se zabývají kvalitou knih pro děti a mládež, které jsou vydávány v České republice. Je tomu například v článku *Kdo tu vydává dobré knihy pro děti*, který vyšel v týdeníku *A2 kulturní týdeník*. Niklovy *Záhádky* jsou zde opět zmiňovány v souvislosti s oceněním *Magnesia Litera*, ale i zde uznává, že se nejedná o typickou knihu pro děti a že Nikl naopak "věkově vymezenou kategorii dětské literatury dalece přesahuje".⁸⁰ V podobné souvislosti jsou *Záhádky* zmiňovány i v článku *Psaní pro děti má nouzi o novou krev* od Petra Matouška, ve které autor mimo jiné kritizuje česká média za to, že české literatuře pro děti nevěnují dostatek prostoru.⁸¹

4.3. Mediální ohlas knihy *Tři zlaté klíče*

Jelikož kniha *Tři zlaté klíče* byla v České republice vydána v roce 1994, kdy doposud nebylo samozřejmostí monitorovat média pomocí serveru podobnému

⁷⁷ CINGER, František: Všechny soutěže v kultuře jsou nonsens. *Právo*, 22.4.2008, s. 19.

⁷⁸ -man-: Veletržní ceny. *Týden*, 2008, roč. 15, č. 17, s. 79.

⁷⁹ HORÁČKOVÁ, Alice: Záhádky Petra Nikla ulovily další cenu - Zlatou stuhu. *Mladá fronta DNES*, 28.5.2008, s. 9.

⁸⁰ WAGNEROVÁ, Magdalena: Kdo tu vydává dobré knihy pro děti. *A2 kulturní týdeník*, 2008, roč. 4, č. 23, s. 24.

⁸¹ MATOUŠEK, Petr: Psaní pro děti má nouzi o novou krev. *Hospodářské noviny*, 29.8.2008, s. 12.

současné databázi Newton, který je používán na našem území, je sledování mediálního ohlasu tohoto díla poměrně náročné. Při fyzickém procházení literárních časopisů z doby vydání knihy jsem žádnou zmínku o *Třech zlatých klíčích* nenalezla. Rozhodla jsem se proto využít elektronické databáze k vyhledání zahraničních článků, které se knize věnovaly.

Důkazem toho, že kniha *Tři zlaté klíče* byla v zámoří úspěšná, je dlouhá recenze, kterou jí věnoval list *The New York Times*. Knihu Sis napsal již během svého života v New Yorku a v úvodu knihy naznačuje, že byla napsaná pro jeho dceru Madlenku, které se rozhodl přiblížit město, ze kterého sám pochází. Autorka recenze Patricia Hampl v knize vidí příběh, který čtenáři ukazuje, že je možné stále milovat místo, kam cítíte, že patříte, ačkoli víte, že jste od něj nadobro vzdálený. Z textu recenze je na první pohled znát, že jeho autorka byla knihou unešená. S nadšením v článku popisuje děj knihy, jednotlivé postavy i motivy. Stejně jako ze samotné knihy, i z této recenze má čtenář pocit, že Praha musí být romantické město plné pohádek, kouzel, a prodchnuté dějinami. Dočteme se dokonce, že kresba zobrazující knihovníka ve Strahovském klášteře složeného z množství knih, papírů a map, by měla viset na stěně každé veřejné knihovny pro děti. Stejně jako po jiných dětských ilustrovaných knihách, i po *Třech zlatých klíčích* s nadšením šáhnou i dospělí čtenáři.⁸² Jestli se ale skutečně jedná o knihu pro děti či pouze o knihu, o které si pouze dospělí myslí, že je pro děti, se zamýšlí Mary M. Burns v článku pro *Horn Book Magazine*. Podkladem pro tuto úvahu byly například citace Andreho Gidea a Alberta Camuse, které se v knize na několik místech objevují. I přes to, či možná právě proto, oceňuje knihu především jako výjimečné umělecké dílo.⁸³

K nalezení je také krátká recenze na webové stránce časopisu *Publishers Weekly*, která se zabývá novinkami ze světa literatury. Tento článek ale funguje spíše jako delší anotace knihy. Takřka žádné kritiky či hodnocení se ale čtenář nedočká. Autor ale v krátkém textu použil překvapivě mnoho citací ze samotné knihy. I zde je ale zmíněn Sisův smysl pro domov a to, že kniha je vhodná pro čtenáře každého věku.⁸⁴ Hodnotu

⁸² HAMPL, Patricia. CHILDREN'S BOOKS - Once Upon a Time In Prague - NYTimes.com [online]. 13.11.1994 [cit./vid. dne 6.4.2015] Dostupné z:

<http://www.nytimes.com/1994/11/13/books/children-s-books-once-upon-a-time-in-prague.html>

⁸³ BURNS, Mary M. The Three Golden Keys [online databáze Ebsco] *Horn Book Magazine*. 1995, č. 2, s. 189-190. [cit./vid. dne 10.4.2015]

⁸⁴ Children's Book Review: The Three Golden Keys by Peter Sis [online]. 13.11.1994 [cit./vid. dne 6.4.2015]. Dostupné z: <http://www.publishersweekly.com/978-0-385-47292-0>

knihy i pro starší čtenáře uznává i autorka krátké recenze uveřejněné v listu *School Library Journal*, kde popisuje jak příběh knihy, tak její výtvarné pojetí. Všimá si i kulturních a historických narážek, které jsou v knize ukryté a symbolismu. Z článku je znát, že knihu považuje za náročnější literaturu pro děti, které je třeba věnovat hlubší pozornost, a používá pro ní přídavné jméno intriguing - poutavá či úchvatná.⁸⁵ Skryté narážky na různá historická díla a osobnosti oceňuje i Carol Otis Hurst. Ve svém článku *Pages to ponder this summer: Books that are "loaded with meanings within meanings"* přiznává, že řadu z těchto aluzí již rozluštila, mnohé se jí ale stále nepodařilo vypátrat. Na knize tedy oceňuje, že vybízí čtenáře k pozornosti a s každým přečtením i pohledem nabízí něco nového.⁸⁶

Významný je rozsáhlý článek o Sísově osobě v listu *Teaching Pre K-8*, určeném učitelům. Zde je Sísovi věnovaný rozsáhlý článek plný obdivu, popisující jeho americký sen i blízký vztah s Jacqueline Kennedy Onassisovou, která se po setkání s jeho tvorbou stala jeho blízkou spolupracovnicí a podporovala jej ve vydávání autorských knih. Kromě naprosto zřejmého velice pozitivního vyznění je na článku zajímavá především poslední část. Jelikož se jedná o časopis, ve kterém mohou učitelé nalézt inspiraci či pracovní podklady pro svou výuku, autor v článku přináší i několik způsobů, jak využít Sísovu tvorbu při školní výuce.⁸⁷ Tento přístup ke knize je dán odborným zaměřením časopisu, v kontextu ostatních mediálních ohlasů se ale jedná o zajímavý prvek, který však není zcela ojedinělý. *Tři zlaté klíče* doporučuje i další článek zaměřený na pedagogii, tentokrát uveřejněný v časopise *The Reading Teacher*, kde je kniha zařazená mezi knihy, které jsou příliš dobré na to, aby je čtenáři propásli.⁸⁸

4.4. Mediální ohlas knihy *Zed': Aneb jak jsem vyrůstal za železnou oponou*

Knihy *Zed': Aneb jak jsem vyrůstal za železnou oponou* vyšla nejdříve ve Spojených státech amerických a až poté byla s určitými změnami v českém překladu

---

⁸⁵ CUMMINS, Julie. SÍS, Peter. The Three Golden Keys. [online databáze Ebsco] *School Library Journal*. 1994, č. 12, s. 87. [cit./vid. dne 10.4.2015].

⁸⁶ OTIS HURST, Carol. Pages to ponder this summer: Books that are "loaded with meanings within meanings". [online databáze Ebsco] *Teaching Pre K-8*. 1995, č. 8, s. 88. [cit./vid. dne 10.4.2015]

⁸⁷ RAYMOND, Allen. The Creative Magic of Peter Sis. [online databáze Ebsco] *Teaching Pre K-8*, 1996, č. 6, s. 34. [cit./vid. dne 10.4.2015]

vydána nakladatelstvím. Do mediální analýzy je tedy vhodné zahrnout několik mediálních ohlasů, které vznikly v americkém prostředí.

Samotnému vydání knihy jak v USA, tak v České republice, česká média pozornost příliš nevěnovala. Objevilo se sice několik krátkých článků, informujících o vydání knihy v USA, převážně přímo převzatých ze servisu ČTK, žádný se události ale nevěnoval podrobněji.⁸⁹⁹⁰ První významnější mediální ohlas spojený s vydáním knihy má na svědomí Alice Horáčková, která s Petrem Síssem udělala rozhovor pro *Mladou frontu DNES*. Vzhledem k tématu knihy (knihla pojednává o mládí v Československu v období socialismu) mohlo její vydání vzbudit značné kontroverze a nabízí se, že většina mediálních ohlasů se jich bude nějakým způsobem dotýkat. Ať už kvůli případné nestrannosti či zaujatosti autora, zkruslení tehdejších reálií či přílišnému démonizování či naopak zlehčování komunistického režimu. Právě mimo jiné kolem těchto témat se rozhovor točí. Sís tvrdí, že nad vydáním knihy dlouho váhal, nakonec však došel k tomu, že svou knihu bere jako osvětu. Dotýká se i výtvarné stylizace knihy, která je v tomto případě poměrně významná - socialistické Československo je šedivé, naopak bouřlivý rok 1968 barevný. Sís v rozhovoru přibližuje, že chtěl minulost vizuálně přiblížit k osamělým ulicím, starým domům a dlažebním kostkám, které dnes už nenajdeme, které naopak v současnosti nahradily pestrobarevné davy turistů.⁹¹

Sísovy knihy jsou také považovány spíše za náročnější a netradiční dětskou literaturu, jak poukazuje článek, který byl zmiňován již výše v souvislosti s Petrem Niklem, *Knihy spíše pro rodiče*. Již zpočátku autor zmiňuje četná ocenění, která kniha získala na americké půdě, ale poznamenává, že míra ocenění Síse v USA značně převyšuje tu v jeho rodné zemi. Mandys ve svém článku nezůstává pouze u povrchního popisu knihy, ale věnuje se například způsobům, jakými knihu číst a pro koho je určena. Tvrdí, že "jinak ji budou číst děti, jinak američtí dospělí a úplně jinak Sísovi čeští vrstevníci". Stejně tak dodává, že *Zed'* není knihou pro pobavení malých dětí, může se ale stát knihou, ke které se budou čtenáři opakovaně vracet.⁹²

---

⁸⁸ FREEMAN, Evelyn B., LEHMAN, Barbara A. a SCHARER, Patricia L. Children's Books: Beginnings. [online databáze JSTOR] *The Reading Teacher*, 1995, č. 1, s. 56. [cit./vid. dne 12.4.2015]

⁸⁹ ČTK: Petr Sís vydá knihu o »železné oponě«. *Hospodářské noviny*, 25.6.2007, s. 11.

⁹⁰ ČTK: Petr sís napsal o železné oponě. *Lidové noviny*, 23.6.2007, s. 16.

⁹¹ HORÁČKOVÁ, Alice: Co se skrývá za zdí Petra Síse. *Mladá fronta DNES*, 8.12.2007, s. 11.

Další článek Marie Frajtové, který se knize věnuje, se spíše než samotným recenzováním knihy zabývá jejím zasazením do kontextu jejího vzniku a důvodům, které autora k tvorbě vedly. Vysvětluje opět barevnou symboliku, která se knihou prolíná, a zmiňuje i komunistické symboly, kterou lze v knize nalézt. Spíše než příběhu se autorka věnuje výtvarné stránce knihy, respektive způsobu "koláže" textu a výtvarných technik, která dala knize vzniknout - například kombinace Sísových dětských kreseb, deníkových záznamů a jiných. I na konci tohoto textu je zmíněno, jakého ohlasu a ocenění se Sísově knize po celém světě dostává.⁹³

Na rozdíl od jiných autorů si Magdalena Čechlovská kromě téměř ve všech mediálních výstupech zmiňované barevné symboliky všimá i prasečích nosů, kterými Sís obdařil všechny policisty, funkcionáře či práskače, a zmiňuje i zobrazované typické komunistické symboly - rudé hvězdy či pionýrské šátky. Oceňuje vtipy ukryté v textu, které však většinou dojdou pouze dospělým čtenářům. Předestírá zajímavou myšlenku, že knize může být vyčítána její jednostranné zaměření. Jak ale vzápětí namítá, Petr Sís se knihou dětské čtenáře nesnaží nijak omámit či "ohloupit", přináší jim pouze vlastní autentický zážitek a své pocity z doby, ve které vyrůstal.⁹⁴ Někteří to však vidí lehce rozdílně - Kateřina Farná například ve svém článku tvrdí, že Sís chce dnešním dětem ukázat "něco nepředstavitelného - absurditu železné opony", jako by kniha měla za cíl pouze pohanit minulý režim a dokázat jeho nesmyslnost a špatnost.⁹⁵ Zde se opět dostáváme k výše zmiňované jednostrannosti autorova popisu minulého režimu, na rozdíl od Čechlovské ale Farná tento přístup nijak nekomentuje.

Do kontrastu tyto dvě polohy ve velmi rozsáhlé recenzi uveřejněné v Lidových novinách klade Daniela Iwashita. Zmiňuje kontrast humorných obrazů masových pochodů na prvního máje nebo kreslených snů o fantastických únikových plánech mladého Sise oproti pasážím, které zavánějí vysmíváním se - například kresba, na které výrazné rozdělení symbolů i barev znázorňuje autorem načrtnutý model světa.

Text Daniely Iwashity se knize věnuje podrobně a místy je v něm dokonce znát snaha knihu svým způsobem interpretovat. Na rozdíl od jiných autorů, kteří se do knihy více nezahloubali a ve svých textech nezmiňují žádné nové poznatky či výklady knihy,

---

⁹² MANDYS, Pavel: Knihy spíše pro rodiče. *Týden*. 2007, roč. 14, č. 51/52, s. 104.

⁹³ FRAJTOVÁ, Marie. ZEĎ mezi barevným a černobílým světem. *Instinkt*, 2007, roč. 6, č. 51/52, s. 81.

⁹⁴ ČECHLOVSKÁ, Marie: Sís dokumentuje svůj život za zdí. *Hospodářské noviny*, 31.12.2007, s. 11.

Iwashita hovoří například o motivu zdi v knize přítomných či naopak úmyslně nepřítomných. O knize také tvrdí, že je zcela perfektní - do detailu propracovaná, promyšleně využívající symboly, motivy, či barvy, a zamýšlí se nad tím, je-li tato kniha o svobodě skutečně svobodná. Na závěr článku nabízí Iwashita tři různá doporučení pro tři různé typy lidí, respektive tři různé nabízející se důvody, proč knihu číst. Obecně je z článku znát, že se nejedná o obyčejný popis přečtené knihy, autorka si všímá i Sísových motivací ke psaní a především významu samotné knihy pro čtenáře.⁹⁶

Stejně jako u ostatních knih, i v případě *Zdi* je znát vyšší koncentrace mediální pozornosti ve chvíli, kdy Petr Sís v USA za knihu získává několik ocenění. Kniha získala například Caldecottovu medaili, ocenil ji však i týdeník *Publishers Weekly* či list *New York Times*. Informují o tom například *Mladá fronta DNES*⁹⁷, *Lidové noviny*⁹⁸ či *Hospodářské noviny*⁹⁹. Pozornost byla věnována také cenám Magnesia Litera za rok 2008, kde byl Sís za svou knihu nominován v kategorii kniha pro děti a mládež, nakonec však získal pouze Cenu čtenářů¹⁰⁰¹⁰¹¹⁰², či Sísovu ocenění v italské Boloni¹⁰³.

Kromě mainstreamových periodik však o Sísovu knihu projevila zájem i méně obvyklá periodika, například časopis *Rodina a škola*. Z textu je znát, že se nejedná o periodikum, které by se dlouhodobě věnovalo literární kritice, o čemž vypovídá už jen to, že autorka *Zed'* nazvala jednoduše komiksem, což je označení poměrně omezující a zavádějící. Článek je spíše než recenzí na knihu zamyšlením nad jejím užitkem pro současnou generaci a jejím doporučením jako výchovného doplňku. Vzhledem k zaměření periodika na výchovu a výuku dětí a mládeže je text svým obsahem i stylistikou vhodný.¹⁰⁴

Co se týče ohlasů knihy v americkém prostředí, nejvýznamnějším z nich je pravděpodobně velká recenze knihy z listu *The New York Times*, jejímž autorem je

⁹⁵ FARNÁ, Kateřina. *Zed'*: Exkurze do divné doby. *Právo*, 3.1.2008, s. 17.

⁹⁶ IWASHITA, Daniela: Kterak Petr Sís ke svobodě přišel. *Lidové noviny*, 26.1.2008, s.16.

⁹⁷ (aho): Petr Sís sbírá v Americe ceny za knihu *Zed'*. *Mladá fronta DNES*, 16.1.2008, s. 5.

⁹⁸ ČTK: Petr Sís dostal další ceny za knihu *Zed'*. *Lidové noviny*, 16.1.2008, s. 20.

⁹⁹ ČTK: Foto - Knihovnici ocenili *Zed'* Petra Sise. *Hospodářské noviny*, 16.1.2008, s. 12.

¹⁰⁰ HORÁK, Ondřej: Knihu roku stvořil Petr Nikl. *Lidové noviny*, 21.8.2008, s. 17.

¹⁰¹ FISCHER, Petr. Knihou roku se poprvé stala knížka pro děti. *Hospodářské noviny*, 21.4.2008, s. 9.

¹⁰² BORO VAN, Aleš: Knihou roku se staly Záhádky Petra Nikla určené dětem. *E15*, 21.4.2008, s. 28.

¹⁰³ PAVELKOVÁ, Lenka. Petr Sís byl oceněn v Boloni hlavní cenou. *Právo*, 5.4.2008, s. 16.

¹⁰⁴ TĚTHALOVÁ, Marie: Tlustá čára za minulosti? *Rodina a škola*, 2008, roč. 55, č. 5, s. 31.

Leonard S. Marcus. Samotný článek se téměř nevěnuje kritice knihy jako takové, techniky psaní či kreslení. Jedná se spíše o reflexi tématu knihy a jejího přínosu pro americké čtenáře. Již ze začátku textu je znát, že autor musí nejprve čtenářům přiblížit situaci, kterou většina z nich nezažila, tedy strach z reálného ohrožení na životě. Krátkou příhodou o holčičce z rodiny maďarských emigrantů, kteří se přestěhovali do Spojených států amerických, přibližuje čtenáři pocity, které Petr Sís do své knihy částečně promítnul. Autor v článku popisuje, způsob, jakým Sís vykresluje určité motivy nebo jak používá barvy. Čtenářům například vysvětluje, že Sísovo omezení se na černobílé kresby má symbolizovat omezené možnosti. Oproti recenzím, které vyšly v českém prostředí, je zde znát značný rozdíl - čeští autoři nemají potřebu čtenářům tuto symboliku vysvětlovat. Marcus také poznamenává, že oproti běžným veselým knihám pro děti, byl Sís poměrně odvážný, když se v dětské knize věnoval tak závažnému tématu a že většina dětských čtenářů bude pravděpodobně potřebovat při čtení asistenci rodičů. Celá recenze se nese v jiném duchu než ty, které byly k nalezení v českých médiích. Marcus ve svém článku staví knihu do širšího kontextu, zabývá se jejím přínosem pro čtenáře, podrobněji zmiňuje i historické souvislosti, kterých se kniha dotýká. Z článku je znát, že pro Marcuse, tedy případně ani pro čtenáře, nejde primárně o dětskou knihu, která má pobavit, ale o knihu, která čtenářům zprostředkovává zážitek z historické epochy, kterou pravděpodobně nemohli zažít ani si ji představit.¹⁰⁵

I *Zed'* se dočkala svého článku na webu *Publishers Weekly*. Stejně jako v případě *Tří zlatých klíčů*, i zde je v poměrně krátkém textu zmíněno, že inspirací pro jeho knihu byl zájem odpovědět na dotazy svých dětí, narozených v USA. Obsahem je článek podobný recenzi *Tří zlatých klíčů* na této webové stránce, článek opět připomíná spíše anotaci než kritiku.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ MARCUS, Leonard S. The Wall: Growing Up Behind the Iron Curtain - Peter Sis - Books - Review - New York Times [online]. 11.11.2007 [cit./vid. dne 3.4.2015] Dostupné z: http://www.nytimes.com/2007/11/11/books/review/Marcus-t.html?_r=0

¹⁰⁶ The Wall: Growing Up Behind the Iron Curtain [online]. [cit./vid. dne 6.4.2015] Dostupné z: <http://www.publishersweekly.com/978-0-374-34701-7>

Závěr

Mediální ohlasy jednotlivých děl Petra Síse a Petra Nikla se od sebe v určitých momentech poměrně výrazně lišily. Jeden fakt se ale v případě všech knih potvrdil, a to je zvýšená míra pozornosti médií věnovaná knihám, které byly oceněné některou z literárních cen. Tři ze čtyř sledovaných knih získaly po svém vydání řadu cen v nejrůznějších literárních soutěžích, v případě Petra Nikla v České republice, knihy Petra Síse pak bývají oceňovány především v zahraničí. U všech knih byl znát značný nárůst mediálního zájmu o ně v souvislosti se získanými oceněními. Ačkoli se povětšinou jednalo o krátké, především informativní zprávy o výsledcích cen udílených na našem území (u Petra Síse pak šlo o zprávy informující o významném zahraničním úspěchu známého českého autora) v denním tisku a mainstreamových periodikách, i to lze považovat za úspěch na poli zvyšování povědomí běžného čtenáře o zajímavých a neobvyklých knihách.

Kromě zpráv o úspěších v oblasti literárních cen byl i tak mediální ohlas všech děl převážně z oblasti krátkých zpráv uveřejněných v mainstreamových médiích. Překvapivě málo ohlasů se objevilo v případě periodik, zaměřených primárně na literaturu či kulturu obecně. Obecně jsem při zkoumání mediálního ohlasu všech knih narazila pouze na několik delších a zevrubnějších textů či recenzí, které se děl týkaly. V případě Petra Síse šlo především o reflexi obou děl v americkém listu *The New York Times* či dlouhou reflexi knihy *Zed: Aneb jak jsem vyrůstal za železnou oponou* od Daniely Iwashity, která byla vydána v *Lidových novinách* a která přinášela zajímavé úvahy nad tématem knihy, které s v žádném jiném článku neobjevily. U Petra Nikla se jednalo například o článek *Niklova potvorná říše* od Pavla Sladkého.

U *Tří zlatých klíčů* i *Zdi* je zřejmé, že autoři jejich mediálních ohlasů často chtěli ve svém článku čtenářům přiblížit a osvětlit kontext vzniku knihy. V případě *Tří zlatých klíčů* se jedná o snahu přiblížit své rodné město vlastním dětem, narozeným v Americe, u *Zdi* je ale kontext vzniku ještě výraznější. Nejde pouze o přiblížení města, jeho atmosféry a historie, ale o přiblížení celé dějinné epochy, která měla vliv na život celých generací lidí, včetně Petra Síse. Toto je zmíněno i na přebalu knihy, který je v několika článcích citován: "Když přišel ze školy můj tehdy desetiletý syn Matěj a zeptal se mne, zda patřím k hodným nebo ke zlým americkým usedlíkům, rozhodl jsem se, že svým

dětem musím vysvětlit, odkud jsem vlastně přišel. Pokusit se vyprávět jim o absurditě režimu, v němž jsem vyrůstal."¹⁰⁷ Význam tohoto kontextu dokazuje i charakteristika článků, které byly k tématu vydány. Spíše než o krátké články, jednoduše popisující obsah knihy, či o krátké PR recenze, se častěji jedná o středně dlouhé články, ve kterých má autor možnost vyložit výtvarnou symboliku kreseb či představit kontext vzniku knihy. Překvapivě byl ale jediný článek, který se knize věnoval skutečně podrobně a ve kterém byl autorovi ponechán prostor na vlastní interpretaci, vydán v deníku *Lidové noviny* (jedná se o výše zmíněný článek Daniely Iwashity), a nikoli v některém z periodik primárně zaměřeným na literaturu.

V případě obou sledovaných knih Petra Síse byly zajímavé zmínky v periodikách určených pro pedagogy, jak v amerických, tak v českých médiích. Jak je vidět, Sísova tvorba skutečně patří mezi náročnější četbu pro děti. Obecně je třeba věnovat se jí poměrně pozorně, aby čtenáři neunikly skryté souvislosti, často se také dotýká historických událostí a souvislostí a do jisté míry tak může pomoci ve vzdělávání svých čtenářů. Oproti tomu jsem žádný podobný ohlas na Niklovu tvorbu nezaznamenala, což naznačuje, že zkoumané knihy Petra Nikla jsou skutečně určeny především pro potěchu čtenáře a k herním aktivitám.

Důležitým jevem, který vyšel při sledování jednotlivých mediálních ohlasů najevo, je, že výrazným prvkem určujícím zájem konkrétního média o sledované téma, je přítomnost novinářské osobnosti, která se tématu dlouhodoběji věnuje. V několika médiích měl jeden autor na svědomí hned několik textů, týkajících se sledovaným autorům či cenám udíleným v oblasti literatury. V případě mé práce se jednalo především o Alici Horáčkovou, publikující v deníku *Mladá fronta DNES*, která uveřejnila články věnující se jak Sísovi, tak Niklovi. Významnou osobností v této oblasti je pak také Pavel Mandys, který je známý mimo jiné jako zakladatel literárních cen Magnesia Litera. Ten pro časopis *Týden* publikoval hned několik článků, týkajících se sledovaného tématu. Významný je dle mého názoru především článek *Knihy spíše pro rodiče*, ve kterém čtenářům doporučuje tři knihy, které jsou vhodné jak pro děti, tak pro rodiče, a mezi které zařadil i knihy obou sledovaných autorů. Vícekrát se mezi

---

¹⁰⁷ FARNÁ, Kateřina. Zed': Exkurze do divné doby. *Právo*, 3.1.2008, s. 17.

autory mediálních ohlasů objevili také Marie Frajtová, Ondřej Dvořák či Jaroslav Provazník, který věnoval dva články přímo Petru Niklovi.

Obecně jsem došla k závěru, že mediální prostor, věnovaný knihám, je úměrný situaci na české literární scéně. Zájem médií o knihy rostl s počtem jejich ocenění, což je přirozené. Předpokládala jsem ale, že knihám bude věnována větší pozornost na poli méně mainstreamových periodik, která jsou známa zaměřením na kulturu a společnost. Jsem toho názoru, že podobné knihy, obzvláště po ocenění ve významných literárních soutěžích, by si zasloužily ještě více mediálního prostoru. Jedná se především o podrobnější kritiky, které v současnosti najdeme spíše ve specializovaných sbornících.

V případě obou autorů ukazují mediální ohlasy jejich děl jeden významný fakt. Knihy, které tvoří, jsou na poli české literatury považovány za významné počiny a jsou považovány za kvalitní tvorbu, která pomáhá zvyšovat úroveň místní literární scény. Tento názor naznačuje například Pavel Sladký, který v jednom ze článků vyjádřil svůj obdiv k nakladatelstvím Baobab a Meander, která se vydávání podobných knih věnují, za jejich činnost na zdejší scéně. Podobného názoru je i Pavel Mandys, který zdejší situaci komentoval ve více článcích a který je na místní literární scéně aktivní mimo jiné jako kritik komiksové scény a jeden z pořadatelů cen Magnesia Litera. Díky těmto cenám se mu, jak ukázala i má práce, daří vzbudit zájem médií o literaturu, ať už se jedná o běžnou beletrii ale i o autorskou ilustrovanou knihu nebo knihy pro děti, což je dle mého názoru pozitivní zjištění.

Summary

The media reception of the selected works by Peter Sís and Petr Nikl has varied quite significantly in various areas. But there was one thing which all the studied cases had in common - there was an increase in the intensity of the media reception associated with the book being rewarded with a literary award. Three out of the four selected books have gained various literary awards, in the case of Petr Nikl only in the Czech republic, whereas Petr Sís has been mostly acknowledged abroad. In the case of all four books there has been a considerable increase in media attention linked to success in a literary award. Even though these mentions were mostly just short, brief articles informing the

readers about the results of the prestigious awards that are being held in our country (in the case of Peter Sís mostly about a Czech native's success abroad), mostly published in the mainstream daily press, it can also be seen as a success when it comes to increasing the common readers' awareness of interesting and unusual books.

Apart from the articles linked to the literary awards as mentioned above, the majority of the rest of the articles related to our topic was also short and brief and published mostly in mainstream media, often in daylies. Surprisingly little articles were published in the serials which focus on literature and culture. I have found only a few longer and more detailed articles dealing with the four selected books.

With both Petr Sís' books it is obvious that the journalists often wanted the reader to know the circumstances of the creation of the books. In *The Three Golden Keys* the author tries to introduce his children to his native city. In the case of *The Wall*, the context is even more important - the author means to introduce his children and the readers to a whole epoch which influenced the lives of millions of people, including the author himself. Therefore, most of the articles dealing with this book aren't just short PR reviews, they are mostly medium long articles where the journalist has the chance to briefly introduce this side of the book.

There was one more element among the studied articles - the mention of both Peter Sís' books in serials specialized in pedagogy. That implies that Sís' work is not just simple children books but it needs to be paid attention to and it can also serve as a valuable teaching utility. There was no such mention of Petr Nikl's books, which only confirms that his books serve mostly to cheer the readers up and to cultivate their imagination.

It is also noteworthy that a long-term interest of a specific media in the studied topic is mostly connected with the presence of a single author who is interested in the topic and continuously engages himself with it. Therefore we can find numerous notions of Peter Sís or Petr Nikl by the same journalist in various serials.

I have come to the conclusion that the media response of the studied topic is adequate to its current state in the Czech republic. I have expected that there would be

more attention paid to it by the less mainstream media which are more interested in literature, culture etc., and I have missed some more detailed reviews and articles. One more important thing came up by this study and by many articles that are included in this thesis - the works by Peter Sís and Petr Nikl are considered to be of a high quality and to be very valuable for the Czech literary scene. Not only many of the above mentioned articles show that but also the fact that both authors have collected so many significant literary awards, which helps to spread the word about unusual but high quality children's books, which is very important.

Použitá literatura

Knihy

ČEŇKOVÁ, Jana et al. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 171 s. ISBN 80-7367-095-X.

HORÁČEK, Radek et al. *Fenomén kniha: Výtvarná výchova a umění knihy*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 92 s. ISBN 978-80-210-4727-3

MALÝ, Radek. Knihy (pro děti?) Petra Nikla. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: Kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, 291 s. ISBN 978-80-904218-3-7.

MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Fantazie jedna báseň - Česká kniha pro děti a mládež 2006*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2007, 58 s. ISBN 978-80-86310-63-3.

NIKL, Petr. *Niklův Blázníček*. Vyd. 1. Praha: Meander, 2009, 118 s. ISBN 978-80-86283-74-6.

NÜNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Vyd. 1. Brno: Host, 2006. 912 s. ISBN 80-7294-170-4

REISSNER, Martin, et. al. *Křížovatky literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Slavkov u Brna: Bedřich Maleček BM Typo, 2010, 63 s. ISBN 978-80-87505-00-7.

STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-85834-60-X

ŠUBRTOVÁ, Milena et al. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2012. 465 s. ISBN 978-80-7277-506-4

Články v tištěných periodikách

ADAMOVIČ, Ivan. Nikl, Černický a Skála vyprávějí pohádky. *Hospodářské noviny*, 23.1.2007, s. 10. ISSN 1213-7639

(aho): Petr Sís sbírá v Americe ceny za knihu *Zed'*. *Mladá fronta DNES*, 16.1.2008, s. 5. ISSN 1210-1168

BEŇOVÁ, Bibiana. Jsou knihy technickými výrobky? *Týden*. Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 14, č. 19, s. 9. ISSN 1210-9940

- BOROVAN, Aleš: Knihou roku se staly Záhádky Petra Nikla určené dětem. *E15*, 21.4.2008, s. 28. ISSN 1803-4543
- BUKOVJANOVÁ, Kateřina. Dobré časy české literatury? *Literární noviny*. 5.11.2007, s. 11. ISSN 1210-0021
- CINGER, František. Literatura odmítá stejnorodost, žádá si originalitu. *Právo*, 5.5.2007, s. 15. ISSN 1211-2119
- CINGER, František. Všechny soutěže v kultuře jsou nonsens. *Právo*, 22.4.2008, s. 19. ISSN 1211-2119
- CINGER, František: Porotci ocenili fantazii a hru se slovy. *Právo*, 21.4.2008, s. 10. ISSN 1211-2119
- COUFALOVÁ, Martina. Není tu jen Harry Potter. *Žena a život*, Praha: BAUER MEDIE v.o.s., 2007, č. 20, s. 92. ISSN 1210-8235
- ČECHLOVSKÁ, Marie: Sís dokumentuje svůj život za zdí. *Hospodářské noviny*, 31.12.2007, s. 11. ISSN 1213-7639
- ČEŇKOVÁ, Jana. Slovo k české autorské ilustrované knize pro děti a mládež, *Tvar*. Praha: Klub přátel Tvaru, 2014, roč. 25, č. 21, s. 20. ISSN 0862-657X
- ČTK. Deset finalistů Škvoreckého ceny. *Právo*. 25.9.2007, s. 7. ISSN 1211-2119
- ČTK. Foto - Knihovníci ocenili Zed' Petra Síse. *Hospodářské noviny*, 16.1.2008, s. 12. ISSN 1213-7639
- ČTK. *Mladá fronta DNES*. 8.3.2007, s. 2. ISSN 1210-1168
- ČTK. Petr Sís dostal další ceny za knihu Zed'. *Lidové noviny*, 16.1.2008, s. 20. ISSN 1213-1385
- ČTK. Petr Sís napsal o železné oponě. *Lidové noviny*, 23.6.2007, s. 16. ISSN 1213-1385
- ČTK. Petr Sís vydá knihu o »železné oponě«. *Hospodářské noviny*, 25.6.2007, s. 11. ISSN 1213-7639
- FARNÁ, Kateřina. Zed': Exkurze do divné doby. *Právo*, 3.1.2008, s. 17. ISSN 1211-2119
- FISCHER, Petr. Knihou roku se poprvé stala knížka pro děti. *Hospodářské noviny*, 21.4.2008, s. 9. ISSN 1213-7639

FRAJTOVÁ, Marie. Záhádky. *Instinkt*, Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 6, č. 43, s. 53. ISSN 1213-774X

FRAJTOVÁ, Marie. ZEĎ mezi barevným a černobílým světem. *Instinkt*, Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 6, č. 51/52, s. 81. ISSN 1213-774X

HLADIL, Miloslav. *Právo*. 9.3.2007, s. 10. ISSN 1211-2119

HORÁČKOVÁ, Alice. Báječné knížky nejen pro děti. *Mladá fronta DNES*. 16.4.2007, s. 6. ISSN 1210-1168

HORÁČKOVÁ, Alice. Fantaskní a vtipné Niklovy Záhádky. *Mladá fronta DNES*. 1.12.2007, s. 33. ISSN 1210-1168

HORÁČKOVÁ, Alice: Co se skrývá za zdí Petra Síse. *Mladá fronta DNES*, 8.12.2007, s. 11. ISSN 1210-1168

HORÁČKOVÁ, Alice: Záhádky Petra Nikla ulovily další cenu - Zlatou stuhu. *Mladá fronta DNES*, 28.5.2008, s. 9. ISSN 1210-1168

HORÁK, Ondřej. Škvorecký ocenil knihu Děda. *Mladá fronta DNES*, 1.11.2007, s. 17. ISSN 1210-1168

HORÁK, Ondřej: Knihu roku stvořil Petr Nikl. *Lidové noviny*, 21.8.2008, s. 17. ISSN 1213-1385

IWASHITA, Daniela: Kterak Petr Sís ke svobodě přišel. *Lidové noviny*, 26.1.2008, s. 16. ISSN 1213-1385

KOPÁČ, Radim, Nádherný výlet s Petrem Niklem do Lingvázie. *Právo*, 24.11.2006, s. 15. ISSN 1211-2119

KROČA, David: Magická vyprávění Petra Síse. *Tvořivá dramatika*, 2007, č. 1, s. 53. ISSN 1211-8001

-man-: Knihou roku Niklovy Záhádky. *Týden*, Praha: Mediacop s.r.o., 2008, roč. 15, č. 16, s. 78. ISSN 1210-9940

-man-: Veletržní ceny. *Týden*, Praha: Mediacop s.r.o., 2008, roč. 15, č. 17, s. 79. ISSN 1210-9940

MANDYS, Pavel. Hranolev a Mravkostaj. *Týden*, Praha: Mediacop s.r.o., 2006, roč. 13, č. 51/41, s. 104. ISSN 1210-9940

MANDYS, Pavel. Knihy spíše pro rodiče. *Týden*. Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 14, č. 51/52, s. 104. ISSN 1210-9940

MATĚJKOVÁ, Jana: Jiní by takové opičárny nepsali. *Tvar*, 2008, č. 8, s. 2. ISSN 0862-657X

MATOUŠEK, Petr: Psaní pro děti má nouzi o novou krev. *Hospodářské noviny*, 29.8.2008, s. 12. ISSN 1213-7639

NEZBEDA, Ondřej. Neperlivá Magnesia Litera. *Instinkt*, Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 6, č. 17, s. 52. ISSN 1213-774X

NIKL, Petr. Co právě dělám. *Instinkt*. Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 6, č. 3, s. 15. ISSN 1213-774X

PAVELKOVÁ, Lenka. Petr Sís byl oceněn v Boloni hlavní cenou. *Právo*, 5.4.2008, s. 16. ISSN 1211-2119

PECINA, Martin: Niklovy záhádky rozkoší. *Host*. Brno: Spolek přátel vydávání časopisu HOST, 2008, roč. 24, č. 3, s. 45. ISSN 1211-9938

PROVAZNÍK, Jaroslav: Petr Nikl Lingvistické pohádky. *Lidové noviny*, 18.11.2006, s. 6. ISSN 1213-1385

PROVAZNÍK, Jaroslav: Průhledy do světů Petra Nikla. *Lidové noviny*, 26.1.2008, s. 11. ISSN 1213-1385

SLADKÝ, Pavel: Niklova potvorná říše. *A2 kulturní týdeník*. Praha: Kulturní týdeník A2, 2007, roč. 3, č. 51/52, s. 8. ISSN 1801-4542

TĚTHALOVÁ, Marie: Tlustá čára za minulosti? *Rodina a škola*. Praha: Portál, 2008, roč. 55, č. 5, s. 31. ISSN 0035-7766

VIDOR, Constance. Peter Sís: Artist of Freedom. *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2012, roč. 50, č. 4, s. 6. ISSN 0006-7377

WAGNEROVÁ, Magdalena: Kdo tu vydává dobré knihy pro děti. *A2 kulturní týdeník*. Praha: Kulturní týdeník A2, 2008, roč. 4, č. 23, s.24. ISSN 1801-4542

Knížní veletrh se vydařil. *Mladá fronta DNES*, 8.10.2007, s.5. ISSN 1210-1168

Kulturní tip. *Respekt*,. 2.10.2006, s.23. ISSN 0862-6545

Lidové noviny. 9.3.2007, Str. 5.

O Škvoreckého cenu bojuje deset knih. *Mladá fronta DNES*, 26.9.2007, s.8. ISSN 1210-1168

Petr Nikl. *Právo*. 15.11.2007, s.2. ISSN 1211-2119

Reflex. 8.2.2007, s.11. ISSN 0862-6634

Škvoreckého cena zná navržené tituly. *Lidové noviny*. 12.6.2007, s.20. ISSN 1213-1385

Škvoreckého cenu dostal Děda. *Instinkt*. Praha: Mediacop s.r.o., 2007, roč. 6, č. 45, s.71. ISSN 1213-774X

Zkrátka. *A2 kulturní týdeník*. Praha: Kulturní týdeník A2, 2007, roč. 3, č. 29, s.5. ISSN 1801-4542

Zkrátka. *A2 kulturní týdeník*. Praha: Kulturní týdeník A2, 2007, roč. 3, č. 45, s.5. ISSN 1801-4542

Elektronické zdroje

BURNS, Mary M. The Three Golden Keys [online databáze Ebsco] *Horn Book Magazine*. 1995, č. 2, s. 189-190. [citováno/viděno dne 10.4.2015]

CUMMINS, Julie. SÍS, Peter. The Three Golden Keys. [online databáze Ebsco] *School Library Journal*. 1994, č. 12, s. 87. [citováno/viděno dne 10.4.2015]

FREEMAN, Evelyn B., LEHMAN, Barbara A. a SCHARER, Patricia L. Children's Books: Beginnings. [online databáze JSTOR] *The Reading Teacher*, 1995, č. 1, s. 56. [citováno/viděno 12.4.2015]

HAMPL, Patricia. CHILDREN'S BOOKS - Once Upon a Time In Prague - NYTimes.com [online]. 13.11.1994 [citováno/viděno dne 6.4.2015] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1994/11/13/books/children-s-books-once-upon-a-time-in-prague.html>

HERMAN, Mik. IDEOLOGICKÁ ZEĎ PETRA SÍSE SE ČECHŮM NELÍBÍ TAK JAKO AMERIČANŮM [online]. [citováno/viděno dne 22.2.2015] Dostupné z: http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=577:ideologic-ka-ze-petra-sise-se-echm-nelibi-tak-jako-amerianm&catid=23:popularnenaucne-knihy&Itemid=4133

MARCUS, Leonard S. *The Wall: Growing Up Behind the Iron Curtain* - Peter Sis - Books - Review - New York Times [online]. 11.11.2007 [citováno/viděno dne 3.4.2015] Dostupné z: http://www.nytimes.com/2007/11/11/books/review/Marcus-t.html?_r=0

OTIS HURST, Carol. Pages to ponder this summer: Books that are "loaded with meanings within meanings". [online databáze Ebsco] *Teaching Pre K-8*. 1995, č. 8, s. 88. [citováno/viděno dne 10.4.2015]

RAYMOND, Allen. *The Creative Magic of Peter Sis*. [online databáze Ebsco] *Teaching Pre K-8*, 1996, č. 6, s. 34. [citováno/viděno dne 10.4.2015]

VOSTRÁ, Lucie. Petr Nikl - lovec v krajinách fantazie [online]. 5.4.2008 [citováno/viděno dne 4.2.2015]. Dostupné z: <http://www.nekultura.cz/vytvarne-umeni-profilu/petr-nikl-lovec-v-krajinach-fantazie.html>

Children's Book Review: *The Three Golden Keys* by Peter Sis [online]. 13.11.1994 [citováno/viděno dne 6.4.2015] Dostupné z: <http://www.publishersweekly.com/978-0-385-47292-0>

Labyrint [online]. [citováno/viděno dne 25.3.2015] Dostupné z: <http://www.labyrint.net/kniha/118/tri-zlate-klice>

Ladění: Časopis pro teorii a kritiku dětské literatury [online]. [citováno/viděno dne 12.4.2015] Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wlib/newweb/index.php?sekce=4&podsekce=20&ukol=detail&id1=393>

Magnesia Litera [online]. [citováno dne 25.3.2015] Dostupné z: <http://www.magnesia-litera.cz/#archiv>

Petr Nikl [online]. [citováno dne 1.2.2015] Dostupné z: <http://www.meander.cz/petr-nikl>

Petr Nikl: Největší radost má člověk, když něco nového vzniká [online]. [citováno dne 4.3.2015] Dostupné z: <http://www.meander.cz/authorswork/petr-nikl-nejvetsi-radost-ma-clovek-kdyz-neco-noveho-vznika>

Petr Sis biography [online]. [citováno dne 3.2.2015] Dostupné z: <http://www.petersis.com/content/about.html>

Rozpravy s Petrem Sísem [online]. [citováno dne 25.3.2015] Dostupné z:
<http://rozpravy.fsv.cuni.cz/node/101>

The Wall: Growing Up Behind the Iron Curtain [online]. [citováno dne 6.4.2015]
Dostupné z: <http://www.publishersweekly.com/978-0-374-34701-7>

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. | Literární ceny [online]. [citováno dne
25.3.2015] Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/ceny/?c=1>

Zlatá stuha - historie [online]. [citováno dne 8.4.2015] Dostupné z:
<http://www.ibby.cz/index.php/zlata-stuha-historie>

Zlatý máj [online]. [citováno dne 12.4.2015] Dostupné z:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=241>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Obálka knihy *Lingvistické pohádky* (sken)

Příloha č. 2: Ukázka pohádky z knihy *Lingvistické pohádky* (sken)

Příloha č. 4: Obálky knihy *Záhádky* (sken)

Příloha č. 5: Ukázka z knihy *Záhádky* (sken)

Příloha č. 6: Ukázka skládačky uprostřed knihy *Záhádky* (sken)

Příloha č. 7: Ukázka skládačky uprostřed knihy *Záhádky* (sken)

Příloha č. 8: Obálka knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

Příloha č. 9: Ukázka z knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

Příloha č. 10: Ukázka z knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

Příloha č. 11: Obálka knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)

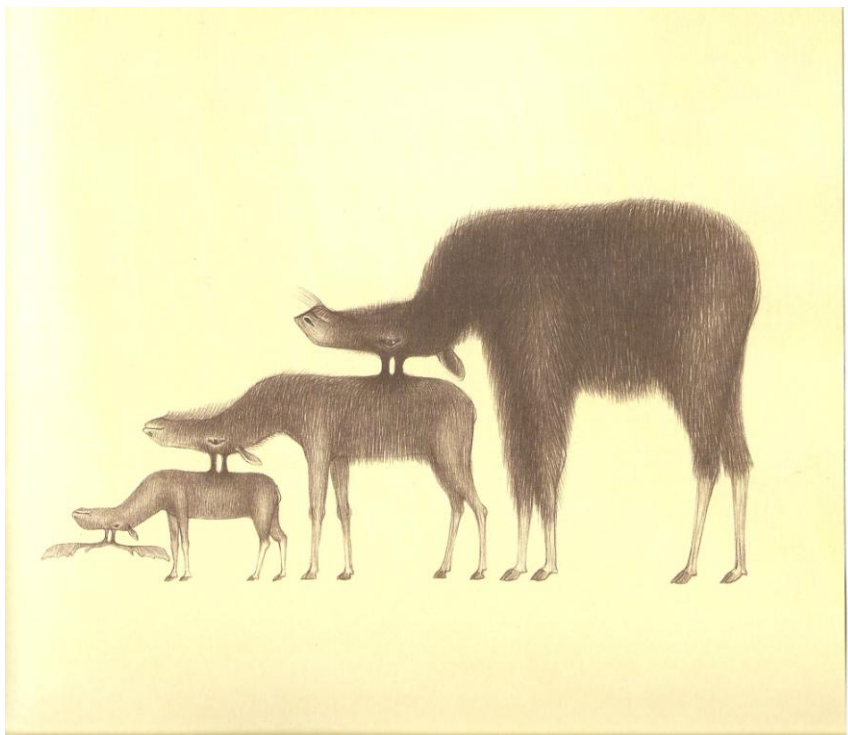
Příloha č. 12: Ukázka z knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)

Příloha č. 13: Ukázka z knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)

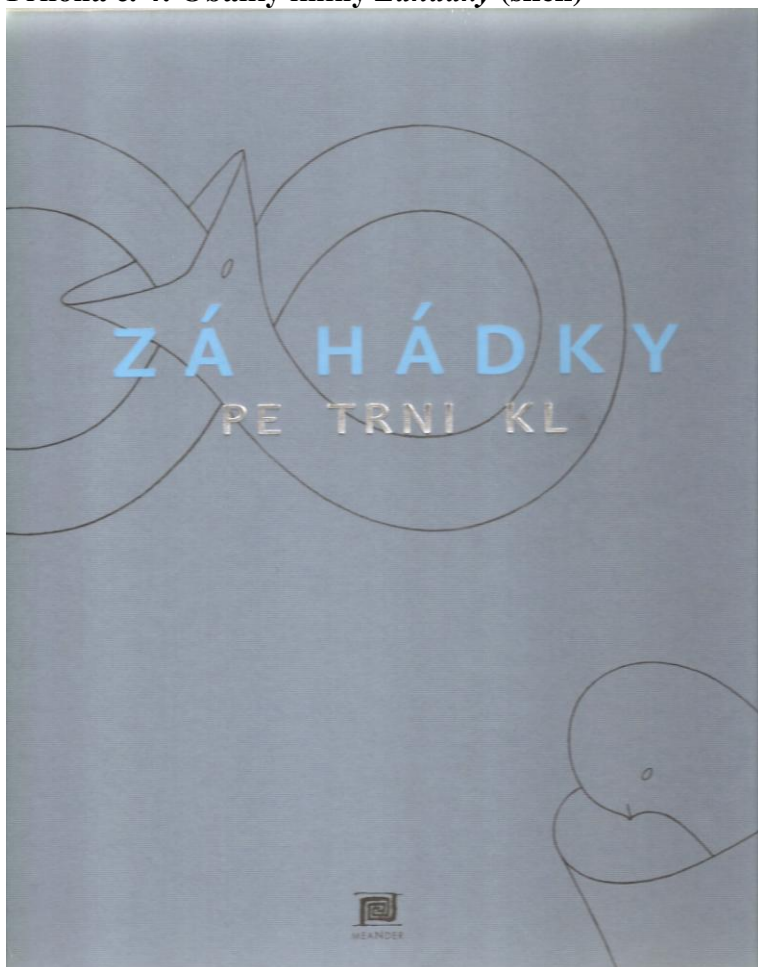

Příloha č. 3: Ilustrace z knihy *Lingvistické pohádky* (sken)

Příloha č. 4: Obálky knihy *Záhádky* (sken)

Příloha č. 5: Ukázka z knihy *Záhádky* (sken)

Nosoroh,
 nosochobot,
 nosososák
 a nosozvon
 šli na lov.
 Nosoroh to vryl,
 nosochobot uchopil,
 nosososák vysál
 a nosozvon odzvonil.

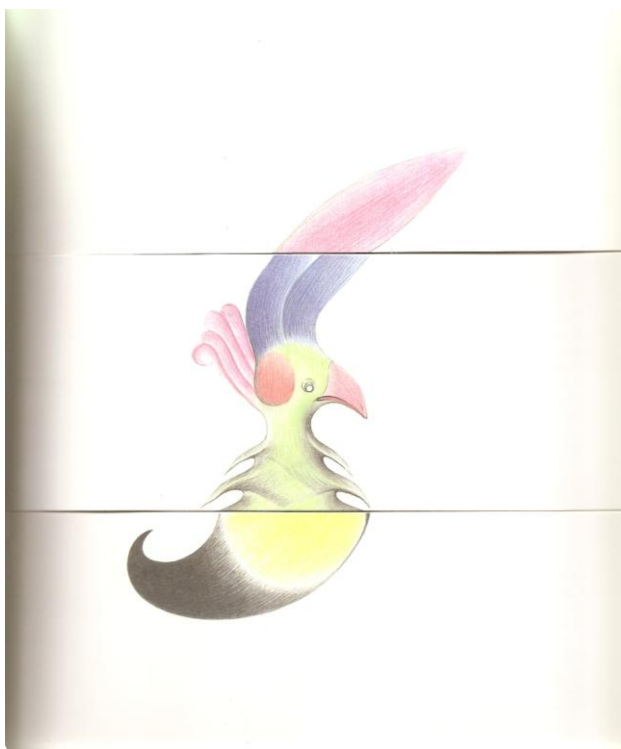

Páv učí na chůdách,
 pavučina chudá — ach,
 pavoučí nach v údách
 zafučí a...
 áááááách.

Příloha č. 6: Ukázka skládačky uprostřed knihy *Záhádky* (sken)

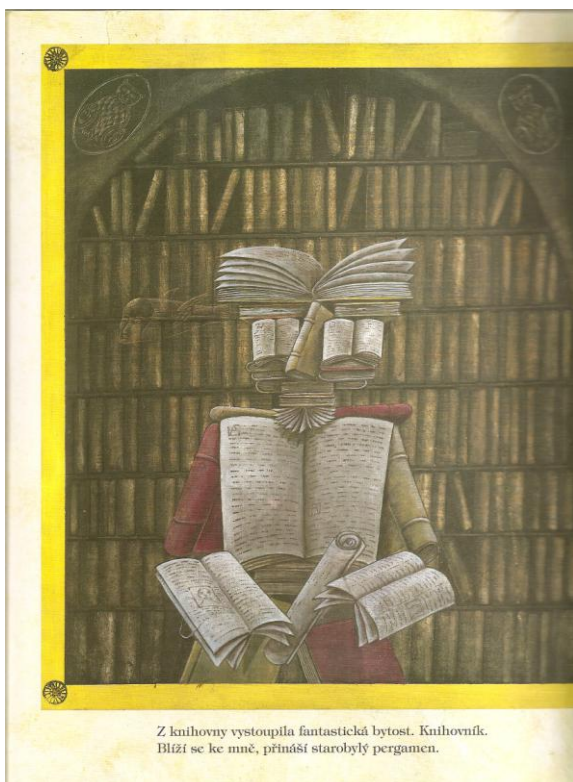
Příloha č. 7: Ukázka skládačky uprostřed knihy *Záhádky* (sken)

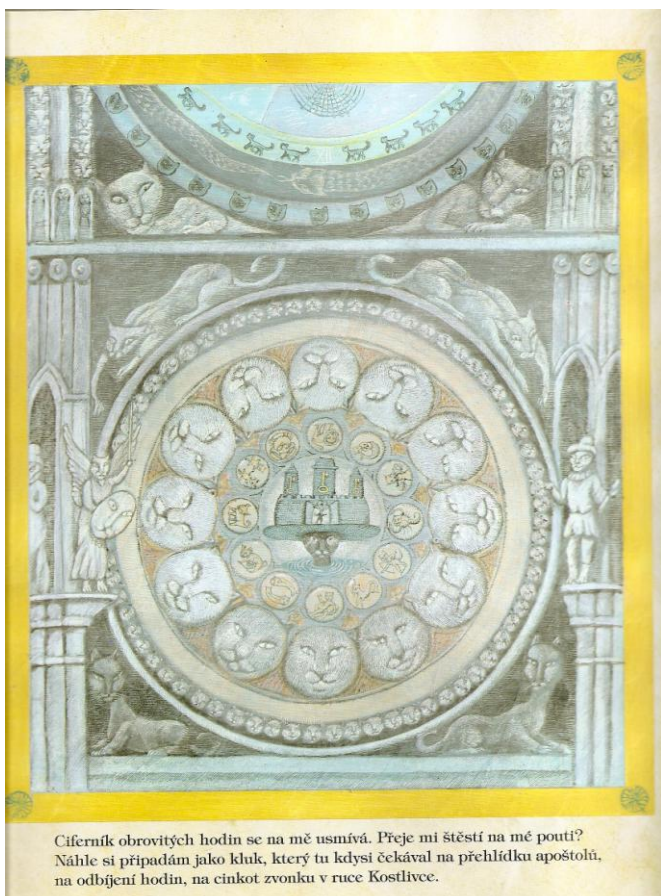
Příloha č. 8: Obálka knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

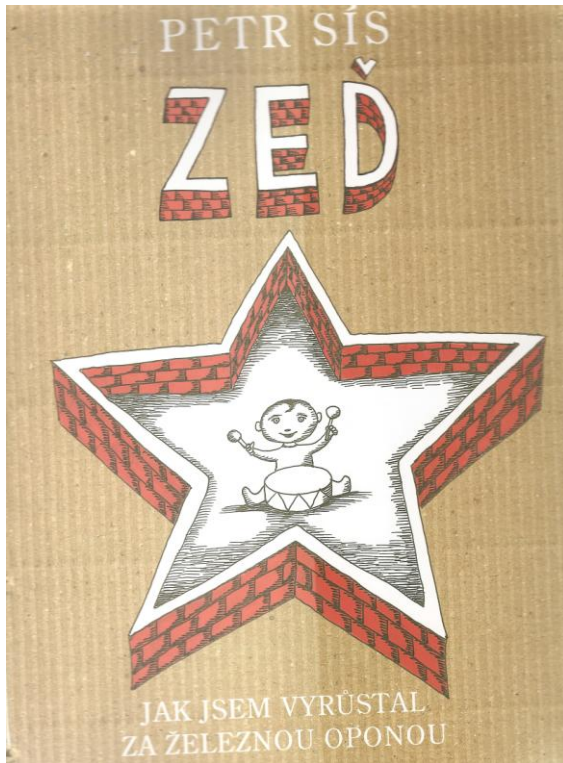
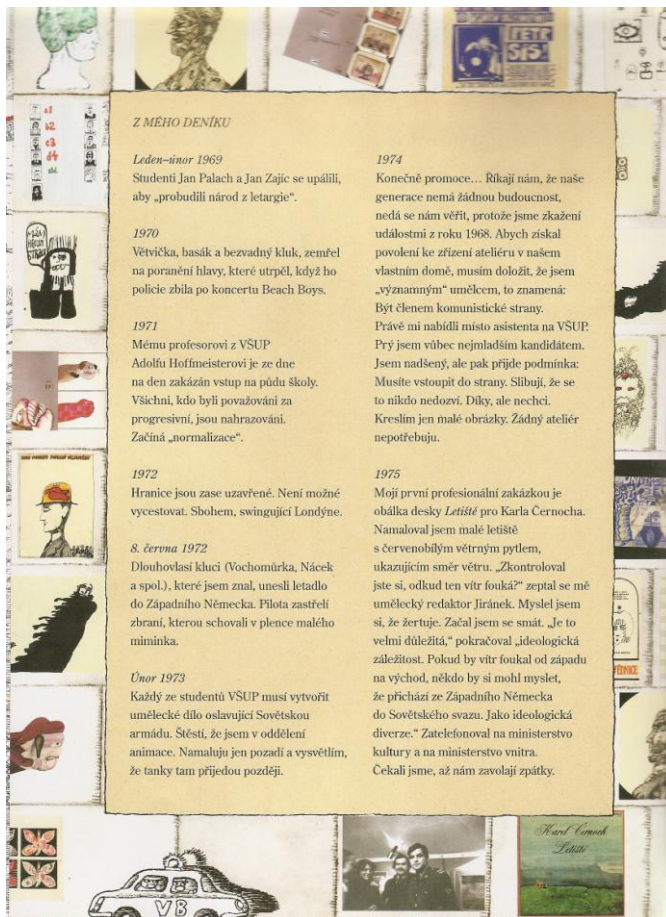

Příloha č. 9: Ukázka z knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

Příloha č. 10: Ukázka z knihy *Tři zlaté klíče* (sken)

Příloha č. 11: Obálka knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)Příloha č. 12: Ukázka z knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)

Příloha č. 13: Ukázka z knihy *Zed': Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (sken)